

## СТЕНОГРАМА

круглого столу у Комітеті з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки на тему: "Досягнення цілей газовидобутку до 2020 року. Чи всі можливості використано?"

23 листопада 2018 року

Веде засідання Перший заступник голови Комітету

ДОМБРОВСЬКИЙ О.Г.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні друзі, шановні колеги, шановні учасники нашого круглого столу, який проводить Комітет палива і енергетики за підтримки Посольства Великої Британії, як завжди ми щиро дякуємо, тому що це серія дуже важливих дискусій, які системно і з чіткою періодичністю проводить Комітет палива і енергетики для того, щоб не просто діагностувати проблеми, які ми маємо з точки зору трансформації енергетичного сектору України. Але з точки зору пошуку тих інструментів і тих рішень, які потрібні для того, щоб Україна стала енергетично незалежною країною для того, щоб ми покращили структуру енергетичного споживання в Україні. І для того, щоб ми, нарешті, отримали той необхідний обсяг енергетичних ресурсів, який нам потрібний для того, щоб бути енергетично незалежними і мати енергетичну безпеку нашої країни.

Я звичайно також хотів би щиро подякувати DiXi Group, тому що на цьому такому марафонському нашому шляху DiXi Group і пані Олена Павленко максимально допомагає. І хотів би щиро подякувати нашим всім міжнародним партнерам і Європейському банку реконструкції і розвитку, Світовому... Європейській комісії, багатьом посольствам, тому що це величезний обсяг задач, який вирішує сьогодні Україна.

Але разом з тим хотів би розпочати, можливо,

дещо з іншого. Привітати всіх нас з прийняттям Державного бюджету на 2019 рік. Верховна Рада... це є свідченням того, що Верховна Рада працює. Працює не тільки сьогодні в такому в денному режимі, а іноді

працює і в складному нічному режимі. Я думаю, що всі учасники нашої зустрічі, і всі ті, хто нас будуть бачити і слухати, чітко розуміють і усвідомлюють, наскільки важливо було б прийняти Державний бюджет на 2019 рік. Ми розуміємо виклики, які стоять перед країною, перед економікою країни в наступний дуже турбулентний політичний рік, коли ми будемо мати і президентські вибори, і парламентські вибори, ми чітко усвідомлюємо відповідальність країни за розрахунки по тих зобов'язаннях, кредитним зобов'язанням перед міжнародними інституціями, які були взяті раніше. І прийняття державного бюджету відповідно до стандартів і вимог, в тому числі Міжнародного валютного фонду, це дуже важливе рішення, яке ми закінчили акцептувати, якщо я не помиляюсь о 6 годині ранку сьогодні. Але це дає нам можливість більш оптимістично і більш прогнозовано подивитися на 19-й рік і моделювати ті проблемні позиції і варіанти їх рішення, які у нас є. І в першу чергу, звичайно, це стосується питання, яке дуже гаряче, можливо, це сьогодні топ-1 дискусія, яка відбувається в суспільстві, в політичному нашому секторі, в соціальному, це питання українського газу, питання видобутку українського газу, це питання ціни українського газу, це питання тарифів, це питання субсидій, монетизації субсидій, це питання дуже...створення ефективної динамічної і соціально орієнтованої системи на кожного громадянина України, з однієї сторони. А з іншої сторони, це створення системи, яка би була економічно рентабельною і давала можливість реінвестувати і розвивати видобуток власних енергетичних ресурсів.

Ви знаєте, що український парламент, і в першу чергу дозволю зробити комплімент комітету, і поряд зі мною Ольга Белькова – заступник голови комітету, яка є одним із ключових лідерів цього процесу, ми прийняли, розробили ряд дуже важливих законопроектів, які знаходяться в стадії імплементації для того, щоби спростити всі бюрократичні процедури, створити систему мотивації збільшення видобутку українського власного газу, для того, щоб зменшити податкове навантаження, для того, щоб

створити цікаві конкурентні інвестиційні умови, для того, щоб великі і українські, і міжнародні інвестори приходили, інвестували в український сектор газовидобутку.

Ви знаєте, що буквально декілька днів тому тут перебував міністр енергетики Сполучених Штатів Америки пан Перрі і були зустрічі із Президентом, із Прем'єр-міністром, і ми з ним зустрічалися, говорили, де тема допомоги, технологічної допомоги, інвестиційної допомоги по збільшенню видобутку українського газу стояла фактично як позиція номер один.

Нам би дуже хотілося сьогодні з пані Ольгою ще раз пройтися по тим, не стільки по тим позиціям, які вже вирішені, тому що, прийнявши Закон про децентралізацію ренти, сьогодні регіони отримують колосальні ресурси. Але це повинно стати правилом того, що умови, які створює Верховна Рада сьогодні, вони повинні давати динаміку збільшення видобутку природного газу українського набагато більше.

Крім того в нас, я думаю, повинна бути чергова... черговий пошук формули між державним сектором і приватним сектором. Нам нарешті потрібно знайти дуже ефективну формулу без елементів корупції, я підкреслюю, без елементів корупції, яка б давала можливість інтеграції можливостей державного сектору і державних компаній, які займаються видобутком вуглеводню, і приватного сектору, так званого приватно-державного чи державно-приватного партнерства. Там, де ми... сильні сторони мали можливість отримати синергетичний ефект... Ну, я про це багато говорю, але нам потрібно революційне збільшення обсягу видобутку природного газу.

На жаль, я мушу констатувати, що наші темпи... Ми рухаємося вперед. Сьогодні дуже багато в цьому напрямку і зроблено, і робиться, в тому числі і "Укргазвидобуванням", в тому числі і Кабінетом Міністрів, в тому числі і Міністерством енергетики. Але ми переконані в тому, що цей шлях ми повинні йти, проходити набагато-набагато швидшими темпами.

От що нам потрібно ще зробити на рівні парламенту, що нам потрібно зробити ще на рівні українського Уряду, центральних органів виконавчої влади для того, щоб ті камінці і ті бар'єри, які в нас є і мішають нам рухатися швидко вперед, щоб ми їх зняли. Тому що програма 2020 – 26 мільярдів збільшення видобутку українського газу, вона для нас є критично необхідною.

Враховуючи, що відбуваються, ви знаєте, серйозні процеси по будівництву обхідних газопроводів, враховуючи, що ми повинні переосмислити концепт енергетичної безпеки нашої держави і з точки зору транзиту, і з точки зору створення, на мою точку зору, Східноєвропейського енергетичного хабу, тобто тут багато глобальних задач, але в основі сьогодні я хотів би, щоб ми поговорили про збільшення видобутку українського природного газу.

Я з великим задоволенням хочу запросити до вітального слова пані Кейті Коттрел, першого секретаря Посольства Великої Британії і ще раз подякувати посольству, подякувати пані Послу, ну, просто за безпрецедентну, системну, послідовну підтримку енергетичного сектору. Будь ласка.

КОТТРЕЛ К. Дуже дякую. Я вдячна за цю можливість сказати кілька слів. Ми розуміємо, наскільки для України важливо збільшити внутрішнє виробництво газу, щоб здобути свою енергетичну незалежність. Ми знаємо, що Україна вже наростила у видобуванні, звичайно вигідніше гораздо вкладати гроші у видобуток, ніж у те, щоб купувати газ. Ми розуміємо, що треба зробити весь процес більш дружнім для інвестора.

І Велика Британія цим займалася в 40-і роки, коли ми... У 14-му році, коли ми зробили кілька рекомендацій заради економічного зростання, ми зробили регулятора, якій на постійній основі співпрацював з нашим казначейством і застосовував тристоронній підхід. Далі ми запровадили спеціальне законодавство, що сприяло розвитку сектору. Ми об'єднали всіх

ключових гравців цього сектору, і регулятор відповідав за те, щоб добре проходив процес ліцензування, щоб отримувати найбільш вигідні прибутки для держави від цих ліцензій. Ми дали спеціальні повноваження регулятору для виконання цієї стратегії. І він зміг накладати спеціальні санкції, випускати приватне неофіційне попередження і навіть офіційне попередження вже від імені держави. Ми дали можливість галузі розвивати 6 підсекторів розвитку, регіональний розвиток, інфраструктура, закриття родовищ, які окремо вимагали дій. І уряд Великобританії, провівши спеціальні огляди по цих секторах, почав впроваджувати це.

У 16-му році ми оголосили, що наш регулятор – це державна команда, яка відповідає за координацію роботи між приватними, державними, громадськими і соціальними компаніями – і він проводить засідання з приватними операторами, вимагає від них дані, збирає їх, публікує і накладає штрафи і санкції. Ці штрафи майже мільйон доларів на рік, вибачте, фунтів на рік складають.

Будь ласка, на слайд назад. Слайд назад, будь ласка.

На веб-сайті ви можете знайти велику кількість інформації про ліцензування. Максимум економічних прибутків вимагає форуму, який ми двічі на рік проводимо. І є у нас такий спеціальний торговий орган Oil and Gas UK.

І фінальна сторінка – це корисні веб-сайти, які надають набагато більше інформації, ніж я сказала.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Я зараз запрошую до слова Михайла Близнюка, заступника міністра енергетики, тому що ми чітко повинні розуміти, що Міністерство енергетики – це державна інституція, яка повинна формувати стратегію, генерувати дуже важливі рішення з точки зору забезпечення енергетичних питань, які є в країні і дуже важливо, щоб вони чітко діагностували і контролювали хід виконання тих завдань, які уряд ставить, які український парламент, Президент ставить перед тією чи іншою галуззю.

Пане Михайло, будь ласка.

БЛИЗНЮК М.Д. Щиро дякую, Олександр Георгійович.

Доброго дня, шановні колеги, учасники круглого столу. Перед початком представлення результатів досягнення концепції хотілося би наголосити на тому, що уряд разом з парламентом на сьогоднішній день розробили дуже багато важливих речей щодо покращення стимулювання видобутку вуглеводню, але от з них три є найбільш важливіші.

По-перше, це запровадження стимулюючого режиму оподаткування, тобто зменшення рентної плати щодо експлуатації нових свердловин більш ніж у двічі.

По-друге, це децентралізація рентної плати, де 5 відсотків сплачених рентних платежів залишається в місцевих бюджетах. Хотілося би доповнити Олександра Георгійовича, на сьогоднішній день вже місцеві бюджети отримали більше 1 мільярда гривень.

По-третє, Верховною Радою було прийнято Закон про дерегуляцію в нафтогазовій сфері.

Зараз ми перейдемо безпосередньо до результатів виконання концепції. Хотілося би зазначити, що концепція була прийнята 26 грудня 2016 року. Основними балансовими показниками розвіданими запасами природного газу станом на 31 жовтня є близько 886 мільярдів кубічних метрів. При сьогоднішньому рівні видобутку, який складає всього 2 відсотки даного запасу нам повинно би вистачити на 43 років.

Хотілося би зазначити, що по аналогу країн таких як США видобуток складає 7 відсотків, Канада складає 8 відсотків, Норвегія складає 6 відсотків від розвіданих запасів. У нас – 2.

Для збільшення видобутку, звичайно, у нас є багата ресурсна база. Україна входить в трійку країн за розміром запасу газу в Європі. У нас є одна з найпотужніших в Європейському Союзі інфраструктур газотранспортної системи і підземних сховищ газу. Також на сьогоднішній день зберігається

високий попит на природний газ. І уряд разом з Верховною Радою щоденно працюють над вдосконаленням законодавства з метою створення більш сприятливих умов для залучення інвестицій.

На іншому слайді ви побачите динаміку видобутку природного газу. Хотілося б зазначити, звичайно, з гіршого: то єсть видобуток "Укрнафти" у нас скорочується третій рік поспіль, і у загальному динаміка темпів зростання є нестійкою в цілому, так і по групах підприємств.

Розглянемо два останніх роки. Візьмемо 17-й рік, де видобуток природного газу в 17-му складав 20 мільярдів 500 мільйонів. Це було у порівнянні з 16-м роком на 2 відсотки більше. Якщо ми візьмемо порівняння 18-го року, то це близько, прогноз близько 21 мільярда і це всього-на-всього на 1,9-2 відсотки більше від результатів 17-го року.

Ми бачимо наступну структуру видобутку газу. У нас основним газовидобувником є "Укргазвидобування". У 17-му році "Укргазвидобуванням" було видобуто 15 мільярдів 253 мільйони кубічних газу, що на 4,4 відсотки більше результатів 16-го року. Однак, по 18-му році ми бачимо зростання всього-на-всього на 1 відсоток. Я думаю, що керівник "Укргазвидобування" дасть більше інформації у даному напрямку.

Хотілося б повернутися до "Укрнафти", де по результатах 17-го року у нас падіння на 14 відсотків, по 18-му ситуація трошки стабілізувалася, але падіння так само ми маємо до результатів 17-го в обсязі 3 відсотки. Інші суб'єкти газовидобутку показують у 18-му році ріст порядку 7-8 відсотків. Дана повільна динаміка росту видобутку вона також зумовлена перш за все затримкою в розроблені та прийнятті нормативно-правових актів, які складали близько року.

На іншому слайді ми хотіли б відзвітуватись про виконання планових показників концепції. Загальне виконання по 18-му році по плану 22,5 мільярдів кубів. На сьогоднішній день ми прогнозуємо видобуток на рівні всього-на-всього 20 мільярдів.

По "Укргазвидобуванню", ми по 2018 року в плані маємо 16,5, факт, прогноз – 15,4. Тобто падіння близько семи відсотків.

По іншим суб'єктам господарювання недержавної форми власності у нас план по концепції був 6 мільярдів кубів на 2018 рік, по факту ми маємо тільки 4,5, тобто падіння на 25 відсотків.

В слідуючому слайді ви побачите структуру видобутку газу по групах підприємств. От як уже було зазначено, основним підприємством є підприємство державної форми власності "Укргазвидобування", яке складає близько 74 відсотків в загальному обсязі видобутку, 5 відсотків складає "Укрнафта" і всі інші суб'єкти господарювання складають 21 відсоток в загальному балансі видобутку газу.

Тепер до рентних платежів. На даному слайді ви побачите, що тільки одним "Укргазвидобуванням" на протязі 10 місяців 2018 року було заплачено до бюджетів, місцевих бюджетів 992 мільйони гривень. Основними обласними центрами, які отримали дані кошти, являється Харківська область – 506 мільйонів, Полтавська область – 398 мільйонів, Львівська – 31, Дніпропетровська – 29, і всі інші.

Хотілось би також зазначити, що нафтогазова галузь є бюджетоутворюючою галуззю, і частка сплачених податків до загального державного бюджету України НАК "Нафтогазом" України склала 17 відсотків, або 102,9 мільярда гривень.

Також, як було мною зазначено на початку виступу, дуже багато було виконано заходів щодо реалізації, які дали можливість провести реалізацію даної концепції. Однак, 24 жовтня цього року урядом було поновлено план заходів щодо реалізації і є ще дуже багато заходів, які необхідно здійснити. Основними заходами в оновленій концепції є заходи, направлені на створення сприятливих умов щодо залучення на ринок нових інвесторів, зокрема, це проведення відкритих аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами.

Також хотілося б сказати, що ми очікуємо проведення 12 конкурсів по угодах про розподіл продукції.

Шляхом прийняття в листопаді цього року Постанови Кабінету Міністрів потенційні інвестори отримали спрощений допуск до геологічної інформації.

Хотілося би на закінчення сказати, що міністерством разом з комітетом здійснюється... вживається всіх заходів щодо зазначених цілей і щодо залучення потенційних інвесторів в газовидобуток нашої країни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Михайло, дуже дякую.

БЄЛЬКОВА О.В. А можна один коротенький коментар?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

БЄЛЬКОВА О.В. Ну, шановні колеги, ми з колегами домовилися, що, як народні депутати, виступимо пізніше, але кілька коментарів я хотіла відразу зробити. Я би не хотіла, щоб пішов неправильний сигнал. Було сказано щодо планів і фактичної реалізації тих планів щодо видобутку.

Шановний Михайло, я не погоджуюсь з вами в частині, що у нас є падіння, у нас є невиконання плану. І я би не хотіла, щоб ми послали неправильний сигнал. У нас є зростання по всім компаніям. Але, на жаль, через дуже, ну, об'єктивні і суб'єктивні причини затримки з прийняттям важливих рішень у нас немає виконання плану, який ми собі поставили у 2016 році.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я хочу запросити до слова заступника міністра екології pana Віктора Вакараша. І, можливо, такий попередній меседж. От 43 роки, що, вот, у нас ресурси, газові ресурси і ми їх бачимо тільки на 43 роки – це дуже така проблемна позиція. Тому що 43 роки – це дуже швидко, це період фактично нашого покоління. І розуміючи, що ми ставимо перед собою завдання збільшення, а кожний рік використовуємо, добуваючи частину природного газу, обсяги нам треба чимось поповнювати, тому що є реальні природні падіння. Я думаю, що пан Прохоренко про це скаже. І нам потрібно або дуже фундаментально серйозно збільшувати розвідку і розуміти, що ми маємо горизонт планування далі або чітко усвідомлювати, що через 30-40 років, да, до цього моменту нам потрібно знайти енергетичні ресурси, які б замінили те, що ми сьогодні використовуємо в промисловому, економічному розвитку країни. От як Міністерство екології на ці проблеми дивиться з точки зору такої стабільної і стабільної перспективи для країни?

ВАКАРАШ В.М. Дякую.

Шановний Олександр Георгійовичу! Шановні народні депутати! шановні пані та панове! Я розпочну тоді з вашого якби меседжу або запитання і хотів би наголосити на тому, що парламентом України схвалена Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази.

На жаль, ми протягом останніх 3 років, ну, як працюємо от спільно з Олегом Васильовичем Кирилюком, Держгеонадрами, міністр, наполягаємо на тому, щоб були збільшені видатки на проведення геологорозвідувальних робіт в якості виконання цієї програми. На жаль, програма за останні 6 років фінансується в межах 8 відсотків. Щорічно сплановується 100 мільйонів гривень, і ми це розуміємо, що цього недостатньо. Ми неодноразово зверталися з проханнями щодо збільшення суми видатків на проведення геологорозвідувальних робіт десь до меж, там, 700-800 мільйонів, щоб надало змогу нам найближчим часом і заробляти, і збільшувати відповідно

площі, які розвідані і збільшувати обсяги видобування надр в тому числі вуглеводнів. Це перше.

Друге. Ми спільно з і асоціаціями, і посольствами, і народними депутатами, ви про це знаєте, що ми активно працюємо, на мій погляд, активно працюємо над вдосконаленням законодавства щодо спрощення процедури видобування надр.

На цей час при міністерстві працює робоча група, яка опрацьовує нову редакцію Кодексу про надра. Залучені і представники Євросоюзу. У нас вже є технічне завдання, яке ми зараз доопрацьовуємо і найближчим часом будемо мати бачення, яким чином буде виглядати сама програма. Але це далека перспектива.

На цей час, аби спростити процедури отримання дозволів видобування надр, необхідно приймати точкові рішення. І уряд в цьому плані, ну, Мінприроди, Держгеонадра і уряд, ми працюємо в цьому плані. І вам, мабуть, відомо про те, що за результатами спільної роботи уже для нафтогазоносних надр скасовано оплату за продовження строку спеціального дозволу на користування надрами. Ліквідовано прозорі шляхи отримання спецдозволів без процедури аукціону. Створено спеціальний перехідний період, який передбачає, що до 31 грудня всі, хто отримає спецдозволи на користування надрами, можуть їх отримати без проведення процедури оцінки впливу на довкілля, як передбачають наші зобов'язання відповідно до угоди з Євросоюзом.

Також скасована така норма, що якщо наявні борги, вони виключені з переліку підстав для відмови продовження спецдозволу на користування надрами. Спрощено також порядок погодження з місцевими органами влади отримання дозволів на користування надрами.

З червня наступного року буде запроваджено електронну систему видачі дозволів у сфері надрокористування, яка забезпечить електронний обіг документів для дозвільних процедур, їх моніторинг та автоматизовану видачу дозволів.

Також, про це мій колега з Міненергівугілля сказав, про те, що запроваджено експериментальний проект проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів. Ми активно над цим питанням зараз працюємо. Також ви знаєте, що в нашій державі ми користувались правами на розробки нафто- і газових родовищ, які були затверджені ще в 84-му році. Нам вдалося в минулому році затвердити наші вже стандарти і наші правила.

Ми також адаптували до Рамкової класифікації викопних енергетичних мінеральних запасів і ресурсів національну кваліфікацію запасів і ресурсів корисних копалин Державного фонду надр України. Затверджено новий порядок буквально 7.11-го розпорядження геологічної інформації, який лібералізує правовідносини в цій сфері шляхом відкритості та доступності інформації, яка належить державі. Чітке визначення складових геологічної інформації, зменшення надмірного регулювання навантаження на суб'єктів господарювання при розпорядженні геологічної інформації, уникнення ризиків втрати геологічної інформації.

Крім того, уряд затвердив дорожню карту, якою передбачено найближчим часом внести зміни в 10 нормативно-правових актів. Я вважаю, що підготовка і прийняття таких рішень, воно також буде стимулювати наших надрокористувачів, в тому числі і хто займається видобуванням вуглеводнів, збільшувати обсяги видобування вуглеводнів.

Ми як Мінприроди готові до активної співпраці. І я вважаю, що ми останнім часом активно співпрацюємо всіма і громадськими організаціями, і асоціаціями із іншими з метою, щоб збільшити видобування, і таким чином досягти енергонезалежності нашої держави.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Віктор Михайлович, я дуже дякую. Але я хотів би задати таке запитання, можливо обом заступникам міністра. Тому що ви дуже пов'язані між собою: і Міністерство енергетики і Міністерство екології.

Знаєте, от моє відчуття, що ми робимо дуже багато роботи. Це правда. І дуже багато законів правильних приймаємо, і імплементуємо їх, і уряд приймає рішення. Але це настільки в'язко і важко відбувається. От ми з пані Ольгою вивчали там румунський досвід, досвід Сполучених Штатів, коли рішення і результати приймаються дуже швидко і отримуються дуже швидко. І тут по великому рахунку, що мене бентежить. Є два варіанта.

Варіант перший – це варіант процесу дуже довгого, дорожня карта, обговорення, потім через півроку там прийняття одного рішення, ще через півроку прийняття другого. А шлях другий – це варіант отримання результату. От я хочу задати питання, яка потрібна допомога від комітету нашого, від українського парламенту, щоб ми отримали дуже швидкий результат? Тому, що ті рішення, про які ви говорите, які вже прийняті, вони могли бути прийняті набагато раніше ніж тоді, коли вони були прийняті. Чому ми електронні торги повинні проводити всередині наступного року, чому б ми не могли їх запустити, умовно кажучи, з 1 січня цього року? Тобто, от я хотів би, щоб ми зрозуміли, нам потрібний результат. Я розумію, що є певні моменти, які там, можливо, об'єктивного характеру, можливо, суб'єктивного. Але я запитую, ми вас підтримуємо в цьому, так. Ми робимо величезний обсяг домашнього завдання в парламенті для того, щоб дати вам такий законодавчий поштовх і створити умови.

ВАКАРАШ В.М. По-перше, я прокоментував те, що стосується Закону України про розвиток мінерально-сировинної бази. Це перший поштовх. Ми повинні надати можливість нашій Державній геологічній службі займатися в повному обсязі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто гроші.

ВАКАРАШ В.М. Гроші – це перше.

Друге...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все дуже просто, дайте нам гроші.

ВАКАРАШ В.М. Ні, дайте нам гроші і спитайте нас за те, що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей, я почув.

ВАКАРАШ В.М. Розумієте, ми не тільки дайте, а проконтролюйте.

Друге. Це дійсно самі процедури погодження проходження усіх погоджень.

Перше. У 615 постанові, що на цей час 333, ви знаєте, що уряд прийняв рішення про те, що обласні державні... обласні ради вони погоджують... про проведення аукціонів ми повинні отримати погодження протягом 45 днів. Це необхідно також... працюємо над цим, що необхідно внести зміни у відповідний Закон України "Про місцеве самоврядування", тому що там передбачено, що протягом 90 днів. І зараз дуже багато звернень від обласних рад, щоб ця норма була скасована, надали змогу їм так, як і передбачено Законом "Про місцеве самоврядування", погоджують протягом 90 днів.

Не проводячи розвідку, ну, складно підбирати ділянки, на яких можна було б провести аукціони. Хоча аукціони можна було б проводити раніше, тому що 594 постанова від 30 травня 11-го року вона це діло дозволяла. Ми з метою прискорення цієї процедури прийняли такий експериментальний варіант. І вже сам процес проведення аукціонів, у нас є узгоджені ділянки, на цей час їх 40, да? 40 ділянок, які ми готові виставити для проведення аукціонів. Тобто ми самі знаємо і переживаємо за те, що процедура повинна бути прискореною і активізованою в плані реалізації.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, дякую!

Я ще раз хочу сказати, що і комітет, і український парламент готові максимально навіть вночі працювати до 6-ї ранку для того, щоб вам створити всі відповідні умови для результату, а не для дуже такого довгого консервативного процесу.

Я хочу запросити до слова Марину Петров – керівника Європейського банку реконструкції і розвитку... Європейського банку реконструкції і розвитку і почути, можливо, реакцію от на ті процеси і результати, які ми на сьогоднішній день маємо, тому що EBRD для нас – ключовий інвестор. І, звичайно, ми щиро дякуємо за це.

ПЕТРОВ М. Спасибо большое.

Наверное, ..... до Майдана мы на самом деле предоставляли финансирование компания газодобывающей отрасли, но, к сожалению, большинство компаний приняли решение уйти с рынка в 2014 году, что, конечно негативно сказалось на росте добычи в Украине.

Я бы просто хотела напомнить, что то, что произошло после Майдана, когда стал вопрос безопасности поставок газа в страну, Европейский банк был первым, кто предоставил финансирование на то, чтобы помочь переключить закупки газа с восточной границы на западную границу. Мы до сих пор на самом деле как бы там надеемся, что мы будем продолжать эту поддержку, это сотрудничество.

Но понятно, что для Украины любые закупки газа, особенно по той цене, по которой они происходят, это означает давление на валюту, и честно говоря, как бы в стране, которая в состоянии самостоятельно себя обеспечить газом, продолжать закупки импортного газа и тратить на это так необходимые валютные деньги, конечно, наверно, было бы неправильно.

Мы очень активно работаем с Радой и очень благодарны Раде за всю ту работу, вообще комитету в первую очередь, которая была проведена для того, чтобы расшить законодательные ограничения для того, чтобы инвесторы могли прийти в этот сектор.

На сегодняшний день мы уже работаем над двумя небольшими сделками: одна сделка с "Укртрансгазом", в смысле с "Укргазвидобуванням", извините, которую мы очень надеемся, что в ближайшее время там поскольку сделка с госгарантией – мы очень надеемся, что Министерство финансов в ближайшее время начнет эту сделку продвигать и мы со своей стороны должны быть готовы к подписанию уже где-то в январе-феврале месяце, это небольшая сделка там 52 миллиарда... Да, что ж такое?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Миллиона.

ПЕТРОВ М. ...миллиона евро. Было бы хорошо.

Но это очень важная сделка, потому что она направлена на меры по увеличению эффективности добычи компании и оборудования, которое там, в первую очередь, помогает реабилитировать существующие скважины. И там будет еще софинансирование Европейского инвестиционного банка, они, правда, больше там дадут на компрессорные станции, да, вот.

Вторая сделка у нас сейчас – мы обсуждаем с частной украинской компанией, но мы пока еще не готовы раскрывать детали этой сделки. Но мы готовы были бы делать гораздо большее и именно поэтому мы заказали то исследование, которое сейчас будем презентовать, но для этого нам, конечно, нужно чтобы проводились аукционы, для этого нам нужно, чтобы появлялись новые выделенные площадки. Потому что, конечно, без того, чтобы это происходило, там никакие инвесторы не прейдут и никаких новых денег не будет, и соответственно мы тогда не сможем рассчитывать на увеличение добычи.

Я хочу просто напомнить, что не зря план по увеличению добычи называется "План 2020", это как раз тот момент, когда теоритически там должен был бы заработать "Северный поток-2", да, с которым как бы Украина так активно борется. И очень важно, чтобы, если, не дай Бог, произойдут какие-то неприятные для Украины события, связанные с

транзитом, страна обязательно должна быть при этом энергетически независимой. И конечно в этом смысле вопрос увеличения добычи – это вопрос не только валютных поступлений, но это в том числе вопрос того, будет ли у украинских потребителей газа достаточное количество газа, которое будет добываться в стране и которое государство сможет обеспечить для потребителей.

А сейчас я хотела бы передать слово нашим коллегам из компании Baringa, которые специально для нас провели исследование по возможностям рынка добычи газа в Украине.

Спасибо большое.

ДЖЕЙШ ПАРМАР. Доброго дня! Джейш Пармар, и я партнер Baringa Partners.

Перш за все, дякую, що ви дали нам можливість представити наші розробки цьому комітетові. Baringa Partners – це менеджнгова... консалтингова компанія, що знаходиться в Лондоні, але працює по всьому світу. У нас дуже глибока спеціалізована експертиза в енергетичному секторі; і Пітер Томсон, я ще мої колеги провели це дослідження для ЄБРР.

Ви бачите презентацію на екрані. Вона англійською мовою, але у вас в роздаткових матеріалах є весь цей матеріал, і я трошки скоротив цю презентацію, може, порівняно з тою версією, що є у вас. Сьогодні ми вже побачили, як важливо Україні самій видобувати природний газ, і є ще чіткі цілі видобутку газу, величезний потенціал видобутку цього газу в Україні, отже можливості величезні. І мета нашої роботи з ЄБРР було визначити, як можна цей потенціал перетворити на дійсність.

Відносно самої презентації. Я коротко зупинюся на представленні проекту на економічних причинах, тих, які висвітлила Марина, економічні переваги для України. Звичайно, не тільки збереження валюти, а й багато інших економічних вигод.

Далі. Міжнародні аналоги: порівняння режимів і оцінка українських можливостей, як можна залучити міжнародні газові компанії. І більшу кількість часу я присвячу тим рекомендаціям, що ми пропонуємо зробити.

Дуже коротко. Марина вже сказала, що ЄБРР попросив Baringa провести дослідження і ми 10 тижнів проводили величезну роботу, оцінюючи газовий сектор в Україні. Мета була – визначити як же Україна, її газовий сектор може стати більш привабливим. І дуже конкретні рекомендації, можливо, допоможуть державі стати самодостатньою щодо газового видобутку. Це можливо завдяки комбінації з цілих нарад, сесій усіх зацікавлених сторін. Це можуть бути і державні інвестори, неурядові організації, всі, хто можуть бути зацікавлені в Україні.

Ми провели величезний аналіз головних практик, які зараз застосовуються, і ми узагальнили всі практики і порівняли їх з кейсами. Це фактично узагальнення тих можливостей, які можна застосувати.

Економіка. Ви бачите на екрані результат нашого аналізу, в ваших слайдах може ви його і не побачите. Марина казала про великий вплив валютних витоків, але фактично ви віддаєте 19 відсотків з кожного долара на барелі поза межі України. І ми запропонували два сценарія. І, можливо, що цей негативний вплив, від 16 до 22 доларів на кожному барелі ви втрачаєте на Україні. В 2017 році, коли ви видобули... не видобували дуже багато газу, це дорівнює більше 2 мільярдів доларів і це означає наскільки важливо збільшувати видобуток.

Тепер переходимо до порівняння української ситуації з міжнародними аналогами. Ми подивилися на всі країни світу і ми запропонували три країни, з якими можна порівняти Україну відносно тої ситуації, що є, це Румунія, Мексика і Австралія. І наш звіт більш детально це все висвітлює в таблиці, зведено просто наші висновки.

Відносно законодавчої бази. Наш аналіз показує, що Австралія дає дуже гарний приклад, вона дуже чітко показує як працює національний регулятор, як розподіляється влада в нафтогазовому секторі. Далі, наявність

геоінформаційних даних. Австралія також подає дуже якісні геологічні дані, інформацію, потенційним інвесторам, причому безкоштовно. Далі, в них є дуже розумні технології для подання цих даних.

Ліцензування – це інша сфера. Вони надають ліцензії, це нелегко, але видають їх дуже швидко, дуже зрозуміло. Румунія дуже цікаво створює спільні підприємства і таким чином полегшує процес розвитку і видобутку. Дуже цікаво подивитися на низ цієї таблиці. Отже, що потрібно, щоб збільшити видобуток, перш за все – дані.

Далі. Робота регулятора. Він повинен зробити все для інвесторів. Далі, ліцензії на УРП і якість того, як будуть надаватися ліцензії. Без цього ані ефективного розвитку, ані їх монетизації цих ліцензій не відбудеться. І потрібен дуже добрий баланс інтересів національних і міжнародних компаній. Коли міжнародні компанії надають свою експертизу тощо, щоб вони могли отримати більш вільний доступ, безкоштовний навіть доступ до ринку.

Далі. Режим оподаткування та роялті. Нині режим не дуже сприятливий, хоча були зроблені певні кроки вперед. Звичайно, не треба відмовлятися від грошей відносно ставок податків, але краще їх упорядкування, адміністрування, зрозумілість, щоби і стабільність, щоби... Тут можна взяти за приклад Австралію. Всі видобувні галузі, вони дуже чутливі до прозорості, і в цьому міжнародна ініціатива прозорості вона є дуже важливою.

Далі. Ключові міркування щодо інвестицій. Ми дивилися на інвестиційну базу. Я тут не буду багато говорити. Тут ми намагалися поглянути на інвестиційний клімат з точки зору іноземного інвестора – що вони хочуть: хочуть з економічної точки зору, з технічної точки зору, з політично-регуляторної точки зору. І так вони оцінюватимуть ті можливості, що є для них в Україні.

Далі ми подивилися на три основні регіони видобутку в Україні. І, характеризуючи різні геологічні умови, різний ступінь розробленості цих

регіонів, ми зрозуміли, що не треба можливо тут додаткових характеристик для них, ніж ті, що вже існують. Звичайно, інвесторові може нічого додатково не буде потрібно, але зрозуміло, що велика відмінність між традиційним газовидобутком, але в наших рекомендаціях ми нічого про це не кажемо, ми просто розглядаємо ті можливості, які вже є. Я вже багато говорив про те, як ми працювали, а тепер я більше зупинюся на рекомендаціях, які ми дали.

Перш за все, щодо тих кроків, які треба зробити. Багато вже згадувалося DiXi Group, вже на багатьох з них наголошували. Але окрім DiXi Group ми хочемо запропонувати ще деякі. Номер один. Перший крок – це щоби система спеціальних договорів була би дуже прозорою, на електронній платформі. Це вже сьогодні прозвучало. Але це абсолютно ключовий крок для того, щоби процес був зрозумілим і прозорим для всіх. І як тільки він був створений, одразу, як це запрацює, одразу побачите нові ліцензії.

Далі. Доступність геологічної інформації. Треба його прискорювати, збільшувати і триває процес оцифровки. Але ідея в тому, щоби якість і комплексний характер тої інформації були посилені і щоби вона була доступна англійською мовою. Це абсолютно ключовий крок для того, щоби збільшити приток інвесторів. В довшій перспективі, мені здається, що треба ще один раунд буде провести щодо поліпшення якості даних. Ми знаємо, що Україна багата, потенційно багата природним газом, але процес переоцінки геологічних даних треба посилити.

Ми знаємо, що багато іноземних компаній хотіли би запуснути УРП в Україні, але політична підтримка потрібна для того, щоб цей процес підтримувався з боку української держави. Треба зрозуміти, що певна однаковість в застосуванні процесу УРП була чітко зрозуміла всім інвесторам тому що, на жаль, ці процеси в Україні навіть часто відрізняються. Четверта і шоста рекомендації трохи пов'язані.

Далі. Ліквідність ліцензії – це щоби інвестори могли реалізувати свою ліцензію, щоби не було цього потенційно обмежувального підходу.

Збільшуючи ліцензійну ліквідність, ви стимулюєте прихід інвестора, тому що вони розуміють, що є комерційна підтримка тієї інвестиції, яку вони збираються зробити.

П'ята рекомендація – це Державна геологічна служба. Треба уточнити та спростити роль і функції Державної геологічної служби, вони повинні надавати дуже чіткі регуляторні правила для всіх надр і їх користування, а особливо для нафти і газу. І оце є важливою для залучення інвестора.

Шоста. Це підвищення потенціальної продуктивності існуючих площ і нових площ для видобування. Ми знаємо, що є зараз багато площ, які вже в цьому процесі і в багато із них зараз нічого не інвестують. І треба вимагати, щоб компанія або за певний строк почала щось робити на ділянці, або вона її втратить. Якщо УГВ зможе створювати партнерство із західними компаніями, дозволить не тільки привнести міжнародну експертизу, але і прискорити, посилити цей процес: переведення розвіданих площ у площі, з яких добувається.

Далі. Масштабна реформа газового ринку. Але це ті зміни, що ми пропонуємо ввести зараз. На дальших слайдах, подальших слайдах, ми пропонуємо рекомендації, які можливо будуть більш довгими. Отже, масштабна реформа газового сектору. Ми розуміємо, що зараз є особливі умови, які лімітують розвиток газового сектору, як тільки відкриється газовий ринок повністю, то він відразу запусить інвестиції в нього. Якщо забрати обов'язок надання обов'язкових газових послуг, одразу сприятиме розкриттю ринкового потенціалу.

Далі. Спрощення ведення бізнесу українськими суб'єктами – це зменшення бюрократії, це полегшення життя для тих інвесторів, які сюди надходять.

Далі. Перегляд Кодексу про надра. І ми знаємо, що Сполучені Штати сприяють цьому перегляду і ми хотіли би, щоб Кодекс про надра, який охоплює всі видобувні галузі став приводом для запровадження і прозорості,

і спрощення всіх процесів. Тому що це є один з найважливіших елементів для міжнародної спільноти.

І далі. Узгодження практичних методів обліку в секторі зі світовими стандартами міжнародні компанії, які приходять сюди вони вимірюють привабливість України згідно з власними критеріями.

Мені було надзвичайно приємно сьогодні вам це все доповісти. Якщо виникнуть питання, я буду радо на них відповідати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я хочу у вас спитати... дуже важливе поставити вам питання. У зв'язку з підняттям ціни на газ, дуже не простим рішенням, яке прийняв уряд, у нас появилася чи відновилася така ідея у деяких політичних сил, що давайте ми зафіксуємо внутрішній видобуток українського газу по фіксованій ціні за внутрішнім споживанням. От скажіть мені, будь ласка, вашу точку зору, чому нам потрібно, чому нам потрібно в Україні мати ринкову ціну і правильний ринок з надійними елементами захисту громадян України, а не різні ціни, в тому числі от по моделі, про яку я сказав?

ДЖЕЙШ ПАРМАР. Дуже дякую вам за питання. Вважаю, що я повністю розумію і оцінюю, скажімо, ті виклики, які стосуються внутрішньої ціни. Вважаю, що це дуже важливо, це процес, який ми маємо реалізувати поступово. І реальні виклики – це існування таких фіксованих цін, з якими вони пов'язані, це фіксування цін для видобувників призведе до режиму, який буде дуже важко в цьому плані, де... для закордонних інвесторів інвестувати в цю країну. І це дійсно великий виклик, дійсно виклик.

Я вважаю, що якщо це, цей момент більш довгострокового рішення, але впродовж певного періоду часу необхідно дозволити якимось цінам, які базуються на ринкових умовах, щоб вони існували.

ПЕТРОВ М. В самом деле проблема не только для иностранных инвесторов. Это также приводит к недоинвестированию украинских

інвесторів. Я просто хочу привести приклад, коли ми готували свою угоду для "Укргазвидобування", ми для себе провели аналіз обладнання, яким вони користувалися. Так ось середній вік обладнання, якщо я не помилюсь, був 45 років. Це саме наслідки тарифу, який не дозволяв амортизувати обладнання, не дозволяв компанії вкладуватися в нові технології. Це перший запит.

І другий запит. Я хотіла б всім нагадати про те, що Україна продовжує залишатися дуже економічно неефективною країною, да. І саме низькі тарифи на газ є частково причиною того, що недостатній стимул для інвестицій в енергоефективність. Тому я думаю, що це теж два дуже важливі моменти, про які не слід забувати, коли обговорюється питання ціни на газ.

БЕЛЬКОВА О.В. Дуже дякуємо. У вас чудовий звіт.

Я майже відчуваю, що .... – буде наступна особа, яка буде кандидатом на міністра енергетики, але маємо скористатися тим, що було сказано тут.

... час від всіх людей, які позиціонували свої звіти і певні доповіді щодо того, яким чином змінити ситуацію в Україні щодо видобутку газу, це найбільш конкретний, найбільш, скажімо так, от я б написала так, як би мала PhD, очевидно, яке ви маєте самі. Але з усієї суми питань, які ви підняли, я хотіла у вас запитати одне конкретне.

Ми маємо зараз активізацію і посилення нашої такої конструктивної роботи з Держгеонадрами – це наш державний регулятор щодо видачі ліцензій. І з одного боку, ми всіляко хочемо їх підтримати; з другого боку, от я сама собі задаю питання: а чи правильний його формат на сьогодні, особливо з огляду на мій власний аналіз того, яке місце цей регулятор займає в інших країнах. Ви назвали кілька з них, якими я також цікавилася – це Румунія і Мексика, є ще Колумбія, є ще Аргентина, де сьогодні є дуже значний прогрес. Там регулятори щодо вуглеводнів відділені від всіх інших природних ресурсів. Так само в Канаді, так само у Великобританії. Мені

цікава ваша особиста думка на даному етапі: чи вважаєте ви правильним відокремити цю частину діяльності регулятора з відповідними повноваженнями, з відповідними правилами оновленими його діяльності від інших видів природних ресурсів, якими так само багата Україна?

ДЖЕЙШ ПАРМАР. У першу чергу хочу подякувати вам за ваші теплі слова і підтримку нашого звіту.

Що стосується вашого конкретного питання відокремлення – зобов'язань регулятора, так? Я вважаю, що, з нашої точки зору, дуже важливо відділити, відокремити роль підтримки цього процесу наданням інформації і таке інше тощо, так би мовити підтримуюча функція у порівнянні як відрізняється від контролюючої функції і таке інше. І це дуже, дуже чітко розподілення чи відокремлення. І в рамках цього відокремлення може бути більше відокремлення, скажімо, відділів нафти та газу як складові елементи. Але ми, якщо ідеться про відокремлення, роль... зробити, щоб було дружнім для споживачів, підтримка якості, підтримка, мається на увазі видання ліцензії має бути більш контрольованою функцією.

КАЦЕР-БУЧКОВСЬКА Н.В. Голова підкомітету сталого розвитку Комітету палива і енергетики. Також дякую за вашу презентацію, насправді дійсно фундаментальна річ. Але хотіла запитати вас ще стосовно того як ви оцінюєте механізм роботи угод про розподіл продукції в Україні, оскільки є два способи отримання права на видобування газу і інших корисних копалин. І також оцінити чи є ринковою і привабливою ставка, в першу чергу ренти на видобуток традиційного газу 6-14 відсотків, і також ставки на нетрадиційний газ ....gas, який має однакову ставку з традиційним газом.

Дякую.

ДЖЕЙШ ПАРМАР. Якщо правильно зрозумів ваше питання, там є дві частини вашого питання. Перше – стосується того, що вважається взагалі про

загальну ставку. І те, що стосується традиційних чи нетрадиційних оншор та офшор видобування. Загалом кажучи, з економічної точки зору, ці цифри вони можуть бути порівняні з міжнародними стандартами, тобто ви досягли значного покращення такого показника.

Друга частина вашого питання, що це не економіка як така, а процес погодження, скажімо, з міжнародними учасниками. Це більш повільно відбувається. І фактично міжнародні інвестори беруться до врахування, скажімо, для ведення бізнесу, саме таке становище.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

\_\_\_\_\_. Доброго дня всім.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запитання, да? Запитання, виступи будуть пізніше.

\_\_\_\_\_. В тому числі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, якщо виступи, то для всіх. Вони зараз мають їхати в аеропорт. Запитання, а потім я дам можливість виступити.

\_\_\_\_\_. Запитання, ну давайте тоді... Добре, у мене не запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, дякую.

Я дуже дякую нашим експертам, які знайшли можливість приїхати і підготувати такий фундаментальний аналіз. Дуже дякую від імені комітету і сподіваюся на подальшу активну, і таку серйозну системну співпрацю.

Я зараз хотів би запросити до слова, до виступу пана Прохоренка. Пан Олег, можливо, так для якоїсь такої дискусії. Все-таки чому нам не вдається витримувати темпи, які ми самі собі поставили, які для нас є надзвичайно

важливими, що мішає на сьогоднішній день? І все-таки, що потрібно зробити, щоб ця кооперація, ваше бачення, тому що ви сама велика державна компанія, щоб ця співпраця і кооперація між державним сектором, який ви представляєте, і не державним сектором, який хоче зайти в галузь, стала більш ефективною? Це можливо чи це взагалі, з вашої точки зору, неможливо? Будь ласка.

ПРОХОРЕНКО О.В. Дякую.

По-перше, я хотів подякувати членам комітету і Олександрю Георгійовичу за це, дійсно, мабуть з усієї влади, з різних органів, з якими ми взаємодіємо, це наша підтримка. І я хочу відзначити, що за останні два-три роки дійсно було впроваджено багато речей, про які вже казали, це і рента, яка пішла на місця, це і дерегуляція (3096), і зниження ренти на нові свердловини. Тобто ми все це відчуваємо і галузь починає відповідати на цю допомогу. І ту динаміку, яку ми бачимо, так, дійсно, ми хотіли б бачити набагато кращу динаміку, але є об'єктивні причини. Але з іншого боку, треба відзначити, на мою особисту думку, видобуток газу сьогодні в Україні – це одна з таких bright spots, тобто світлих якраз плям на економічній мапі України.

Я хочу показати дійсно, що вдалося зробити, куди ми рухаємося і що заважає. Ну, зараз так трохи підведемо такі підсумки за 3 роки, що вдалося зробити. Минулого року ми фактично вийшли на 24-річний рекорд з видобутку – 15,3 мільярда кубів у 17-му році. Ніколи за 24 роки "Укргазвидобування" не мала таких показників. Цього року ми поступово оновлюємо все нові рекорди. Тобто кожен новий місяць, кожен новий рік фактично буде новим рекордом. І зараз ми маємо 9-річний рекорд добового видобутку 43,9 мільйонів. Тобто ми вже наближаємося до 44 мільйонів на добу. Нагадаю, що коли починала працювати нова команда, там показчик був близько 40-41 мільйон на добу. Тобто це є вже значний приріст. І якщо подивитися в комплексі, то ми приростили від початку трансформацію

"Укргазвидобування" і "Нафтогазу" майже мільярд кубів річного видобутку, річного видобутку. Тобто на рік. І тут ще треба зауважити. Дуже важливо, що кожен рік ми маємо зростаюче падіння базового видобутку. Я буду казати, що ми маємо виснажену ресурсну базу. І, наприклад, цього року падіння базового видобутку від минулого року складає 1,1 мільярд кубометрів.

Тобто, про що ми кажемо? Для того, щоб забезпечити зростання цього року, ми по-перше, повинні забезпечити компенсацію падіння базового видобутку 1,1 мільярд, а потім вже прирощувати. Тобто якщо врахувати ці чинники, то цього року ми фактично прирощуємо приблизно 1,4 мільярди кубометрів. Ну, в Україні навіть тільки мабуть ДТЕК, "Нафтогаз" має такий обсяг загалом. А ми кожен рік прирощуємо такий обсяг як найбільша приватна компанія. Тобто робота ведеться насправді дуже велика.

І зазначу кілька таких важливих речей. Ми казали про ресурсну базу, пан заступник міністра. Ось ми вийшли на показчик, що ми забезпечили оновлення ресурсної бази на 15 мільярдів кубометрів, тобто ми поки що замістили те, що ми вийняли. Але це перший раз за 5 років, що нам вдалося це зробити. Тобто до цього ми втрачали ресурсну базу. Зараз ми фактично її стабілізували, як видобуток почали нарощувати, так і ресурсну базу почали нарощувати. Цього року ми вже намагаємось навіть збільшити там на 16 мільярдів вже, ну подивимось. Що ми для цього робимо? Ми більше буримо, ми більше робимо 3D-сейсміки. Ось, наприклад, ви бачите у 8 разів збільшили обсяги 3D-сейсміки. Тобто це фантастична цифра, якщо б хтось 3 роки тому дивився на ці цифри, ніхто б не повірив.

ГРП, програма – це один з таких найбільших досягнень від нуля операцій до 240 операцій за 2 роки. Ви пам'ятаєте, як ми починали цю програму, 2 роки, ось приємно казати – ми вже вийшли на показчик 240 операцій за два роки. І це дало 2,2 мільярди кубометрів додаткового видобутку.

Також інші операції: з ремонту свердловин – майже мільярд кубометрів, тобто тисяча 700 операцій. Це і колтюбінг, це і КРС, це те, що ми називаємо фішинг та інші такі складні операції.

Але паралельно ми не просто працюємо над видобутком, ми паралельно оновлюємо наші основні засоби. Тобто та ситуація, про яку казала пані Петров, дійсно, ви пам'ятаєте в рамках цього комітету ми надавали інформацію про застаріле бурове обладнання. У нас був середній вік 25 років, і ми, слава Богу, почали оновлювати. Тобто у нас вже йдуть або монтуються, або йдуть 20 нових бурових верстатів. До кінця 19-го року повністю отримаємо 20 нових бурових верстатів. Ми законтрактували 22 верстати міжнародних підрядників і ми вже працюємо з найбільшими нафтогазовими сервісними компаніями Schlumberger, Weatherford, Halliburton, Baker Hughes – я буду більше про це казати.

Я швидко покажу такі основні результати, тобто на один мільярд ми збільшили на рік, передано газу для потреб населення, на рік, тобто у порівнянні, наприклад, з тим, що було в 2015 році, це визначний показник.

Тобто мільярд кубометрів, щоб просто розуміли, це означає, що "Нафтогаз" ні цю цифру менше купив імпорту. Тобто якраз економічний ефект про який казали представники і британського посольства, і колеги з Baringa, він якраз видний ось в цих досягненнях.

Добовий видобуток – 43,9 мільйони, наші операцію з колтюбінгом ми вийшли на показчик більше тисячі операцій від того показчика, коли мали 4 операції на рік, тобто, ну, це виглядає фантастично, але це все реальні операції. Програма ГРП, ось одна з цікавих цифр – це наші зовнішні бурові підрядники, які працюють, вже працює 8 верстатів, 11 свердловин пробурено, 8 – зараз в бурінні і добовий видобуток тільки з цих свердловин – це 530 тисяч кубометрів на добу, тобто це також визначний показники. Ось ілюстрація як виглядали старі бурові і як виглядають ті, які зараз в роботі і ось як виглядає новий буровий верстат. Тобто це для наших людей це виглядає як фантастика, але це нормальні стандарти, які ми бачимо, і на

наших бурових підрядниках, таких як Crosko, ..... і на інших бурових підрядниках, які працюють навколо світу, тобто ми наближаємося до світових стандартів. Це якраз стало можливим завдяки реформам уряду по лібералізації ціни на газ, тобто якщо б не було цієї реформи – ми б не могли це робити, ми б мали застаріле обладнання, яке б постійно виходило з ладу і ми б поступово витрачали б наш індустріальний потенціал, Україна як країна. Ось робота, яку ми робимо по збільшенню обсягів 3D-сейсміки – це майбутнє для ресурсної бази, коли з Мінекології і Держгеослужби повинні цінити цю роботу, тому що фактично це йде приріст, це робота, яка дозволить прирощувати ресурсну базу.

Окремо хотів зазначити я в рамках і цього комітету, і в рамках інших подій, я критикую органи влади, але, коли є співпраця – я також хочу подякувати. Окремо хочу подякувати Держгеослужбі по тих питаннях ресурсної бази, які у нас були з рік, у нас повна співпраця. Я сподіваюсь, ми так і будемо продовжувати. Ось бачите цифри, ну, це дуже великий обсяг роботи, у нас кілька співробітників майже живуть в Держгеослужбі, щоби ці питання постійно опрацьовувати. П'ятдесят спецдозволів в цьому році продовжено, 37 – внесено зміни, сім – отримано спецдозволи, тобто від розвідки на видобування, один – розширено межі і так далі, і так далі, тобто і один – це дійсно аукціони, це те, що ми намагаємося зараз побачити більше, це те, що по існуючій ресурсній базі.

Тепер будемо казати про проблеми. Тобто в чому головна проблема? Головна проблема в тому, що ми маємо ресурсну базу, яка виснажена, і вона наближається до того... до тієї межі, коли базовий видобуток все більше і більше падає – це об'єктивна реальність.

Що ми маємо? Ми маємо 38 відсотків спецдозволів в Україні, які видані на видобуток нафти і газу, але ми видобуваємо 75 відсотків газу. Це показник, який каже сам за себе, тобто ми видобуваємо в два рази більше, ніж, наприклад, інші компанії по ринку. У нас коефіцієнт вилучення складає 6 відсотків. Я зараз покажу цифри. Це той коефіцієнт, про який ви казали,

Олександр Георгійович, що коли порівняти з іншими компаніями світу і ви правильно кажете, є десь 5, 7. 10 відсотків, в залежності від країни. Ми маємо майже 6 відсотків і це за станом родовищ, які ми маємо, це є майже в два рази вище, ніж міжнародні бенчмарки. Тобто в інших країнах, які мають такі ж родовища, вони вилучають в середньому 3 і 2 відсотки. Ми вилучаємо майже 6 відсотків, тобто ось яка ситуація на сьогодні. І у нас більшість родовищ вже наближені до 90 відсотків виснаження, тобто від тих запасів, які були відкриті, залишається 10 відсотків. А спеціалісти в галузі знають, що чим менше залишається запасів, тим більше вони стають невидобувні. Тобто ми 100 відсотків ніколи не можемо вилучити – це неможливо просто технічно.

Так ось, що ми робили. В 2016-2018 роках УГВ майже 170 разів подавала пакети документів на отримання нових ліцензій – це і нові ділянки, і розширення меж. Ми отримали лише 17. Я покажу динаміку, 13 було в 16-му році, 4 – в минулому році і в цьому – 1 на аукціоні. Це явно недостатньо. Ось цифра, як виглядає коефіцієнт вилучення, тобто 5,5 відсотків загалом по наших родовищах і 7,1 відсоток, якщо виключити Шебелинське родовище. Чому ми про це кажемо? Тому що Шебелинське одне з найстаріших, одне з найбільших, воно фактично собою представляє 30 відсотків наших запасів. Але тиски на пластах дуже малі, 20 атмосфер це практично нічого. Тобто ви знаєте прекрасно, ми з вами відвідували дотискуючі компресорні станції, там фактично стає операційно дуже важко видобувати цей газ. Тому якщо виключити Шебелинку, то у нас коефіцієнт вилучення складає 7,1 відсоток, тобто для таких родовищ. І ось, бачите, виснаження досягає вже 90 відсотків.

Ось кілька показчиків, те що кажу, ми зверталися, нам відмовляли. Цю історію ви також знаєте по Полтавській облраді. І фактично ми з 169 документів ми отримали 17 плюс один. Ну, один – це той, який цього року, який ми на аукціоні виграли.

Ось трохи історії, як виглядає, тобто якщо ми казали, що для нашої Стратегії "20/20" треба отримати 15-20 ліцензій на рік для того, щоб мати такий конвеєр: отримали – провели розвідку – пробурили – отримали газ. То фактично ми отримали тільки 17, і то ви бачите – 13,4 (16-17-й рік). Ось динаміка.

Ми маємо за останні 10 років, якщо подивитися, УГВ отримали лише 14 відсотків нових спецдозволів. 14 відсотків. Більшість з них – 59 відсотків (за нашими підрахунками це 120-150 ліцензій) були видані компаніям, які... ну, ніхто про них не знає, ніколи не чув, це одна людина, один підпис. Отакі компанії. Вони не ведуть розвідку, не ведуть видобутку. І якщо подивитися ліцензії в наявності, то зараз на такі компанії приходить приблизно одна третина всіх ліцензій. При цьому УГВ має 38 відсотків ліцензій, але забезпечує 75 відсотків всього видобутку. Тобто ось така об'єктивна ситуація.

Трохи, пару слів... Ми отримали за цей період 17 нових спецдозволів, але в цей же час ми відкрили п'ять родовищ. Тобто про що це каже? Коли ми отримуємо ліцензії, ми дуже ефективно їх відпрацьовуємо.

І ось один приклад. Приштокове родовище, Харківська область. Грудень 2016 року – отримано спецдозвіл. Вересень 2017 року: після обробки геологічних даних почато буріння. І вже в травні 2018 року газ подано до газотранспортної системи для потреб населення. Тобто я не хочу нікого там принижувати, але в приватних компаніях ми такого не бачимо, щоб за півтора року від отримання ліцензії компанія дала газ до системи. І я вважаю, що це одне з досягнень.

Що ми робимо в цих умовах? Ми уклали мультисервісні договори з світовими гігантами, тобто це і Schlumberger, це Baker Hughes, Halliburton, Weatherford – це на додачу до тих контрактів, які ми маємо, які ми маємо з багатьма компаніями як українськими, так і міжнародними. Тобто ми все робимо для того, щоб забезпечити видобуток і зростання видобутку в межах тієї існуючої ресурсної бази, яку ми маємо.

Крім того, ми розпочали пілотні проекти з видобутку газу щільних колекторів. Я зараз окремо про це скажу. Але якраз конкретні шляхи нарощення, я буду про це казати, потрібна рентна ставка нуль відсотків або близько до нуля. І ще, колеги теж згадували, це старт пілотного проекту Production Enhancement Contract, я багато не буду казати, але там робота іде. Ми сподіваємося перший квартал 2019 року вже підписати контракти з кількома іноземними компаніями або українськими компаніями, якщо вони мають такий досвід, для роботи на таких родовищах.

Трохи скажу про щільний газ. Чому ми багато про це кажемо? Та революція, яка сталася в Америці або в Канаді по збільшенню, радикальному збільшенню, видобутку газу, вона якраз сталася за рахунок нетрадиційного газу. Були опрацьовані нові, вірніше, старіші родовища, були отримані технології, які дозволили радикально, в рази, в десятки разів збільшити видобуток газу по тій ресурсній базі.

Ось один приклад. Зліва, ви бачите, це Marcellus – це родовище, яке було відкрито ще в XIX сторіччі в США. Видобуток з цього родовища впав, він складав на 2003 рік 4,5 мільярди, тобто видобуток був відомий. Але тільки у 2000-х роках за рахунок застосування нових технологій, це і ГРП, це і горизонтальне буріння, і за рахунок стимулюючої ренти та інших заходів, ви бачите, до 2015 року видобуток тільки з одного родовища збільшився в 33 рази і зараз він сягнув там 130 мільярдів кубометрів, тільки одне родовище. При цьому запаси, ви бачите, з 70 мільярдів вони збільшилися до півтора трильйони кубометрів в цьому родовищі. Тобто про що це каже? Якщо ми будемо продовжувати розвивати цю тему, а ми зараз в "Укргазвидобуванні" вже півтора роки цим активно займаємося, ми маємо цей потенціал. Але нам треба допомога. Чому – я зараз поясню. Ми маємо кілька родовищ, де є поклади, які є щільними. Тобто для них треба застосовувати набагато складніші технології, вони коштовніші, технології. І коли ми зараз дивимося по економіці цих проектів, вони не проходять навіть за тієї ренти, яку ми маємо зараз, тобто 6,14 воно не працює – 6,12. Тобто воно перераховується

на рівні близькому до нуля. Тобто парадокс в чому? Ми маємо цей газ в землі, але ми не видобуваємо його, але ми купуємо газ в тих країнах, які обнулили ставку ренти для такого складного газу. Давайте будемо чесними: в Росії це зробили, в Росії видобуток важких покладів, він майже там нульовий. В США він дуже привабливий. І ми зараз дивимося на ці країни, і ми купуємо газ звідти, але давайте це зробимо для себе. Це не зменшення ставки ренти для існуючого видобутку – це фактично створення нового шару видобутку, який зможе в рази збільшити нашу ресурсну базу.

Ось оцінки по Україні, це ми взяли оцінки одного з міжнародних агентств. І ті поклади, які має Україна зараз, це 800 мільярдів. Є оцінки, які дозволяють збільшити цю ресурсну базу на 3,6 трильйонів кубометрів. Тобто це мова йде про залучення газу щільних колекторів до ресурсної бази. За існуючою ставкою ренти, вона є економічно недоцільним для видобутку.

По "Укргазвидобуванню". Це перший горизонт, який ми зараз бачимо, це приблизно сто п'ятдесят мільярдів кубометрів. 266 мільярдів – це наші активні запаси, які обраховуються за міжнародною класифікацією 2P, яку використовують усі світові компанії. Так ось для цього, щоб перевести 150 мільярдів, ми повинні зробити їх економічно доцільними. Це по наших депозитах, які вже є, по наших покладах. Це є можливим, якщо буде ставка ренти.

Ось фактично, що я хотів сказати, основні речі. Тобто, щоб підсумувати, по наявних родовищах УГВ забезпечило виконання тієї частини стратегії 2020. Тобто ми наростили приблизно один мільярд кубометрів видобутку. По нових родовищах за тієї відмови, яку ми маємо, це унеможливило прирощення видобутку приблизно на один мільярд кубометрів. Але те, що я показав, що означає, що ми не стоїмо на місці, ми шукаємо шляхи збільшення видобутку, але це більше складно операційно, це більш складно економічно. І ось тут нам потрібна допомога.

І ось що, що ми пропонуємо, конкретні кроки. Я знаю, що ви завжди питаєте, що ви хочете конкретно. Конкретно, я це пропонував і раніше. Я

вважаю, треба ставити питання позбавити облради права погодження надання спецдозволів. На жаль, ця система дискредитувала себе. І ми бачимо, що це один із факторів затримки розвитку. Я пропоную систематично проводити аукціони, ми про це казали з Державною службою геології та надр, вони готові підтримувати, ми готові також долучатися до цієї роботи. І фактично це вже робиться.

Поставити питання надання УГВ спецдозволів на офшорних ділянках. Ми про це питання постійно кажемо і це може бути вирішено в рамках партнерства, такого партнерства з міжнародними компаніями. Ми саме таку модель і пропонували, щоб спецдозволи, які ми отримуємо, ми розробляли їх би з партнерством, з міжнародними компаніями.

Інші шляхи, які я вважаю треба це ставити. Я хочу сконцентрувати увагу на ренту – нуль відсотків для видобутку нетрадиційних покладів вуглеводнів. Є звичайно багато технічних речей, наприклад, втілення норм Закону 3096 в підзаконних актах, ну, ви це знаєте, це є таке питання. Це і онлайн-платформа для дозвільних документів, для видобутку, тобто фактично опрацювання питань єдиного регулятора.

Ну, і є таке питання PSO, тобто, я вважаю, чим швидше ми скасовуємо PSO, тим швидше ми можемо сподіватися на розвиток галузі.

І останнє питання. яке я піднімав в рамках цього комітету, там ще рік тому – це KPI для губернаторів і для міністрів. Тобто я знову нагадаю це питання. Тобто світ управління нічого краще не вигдав ніж KPI, для того щоб симулювати та нагадувати людям про їх обов'язок та виконання. Що ми маємо: Харківська область, ми маємо там приріст – все нормально; Львівська область, ми маємо приріст – все нормально; і Полтавська область, ну, ось так як є. Тому, я вважаю, що якщо була б м'яка система KPI, навіть яка сигнальна, але, де можна було б підняти і сказати чи виконала область свої зобов'язання, то було б набагато легше обговорити ці питання.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Член комітету, наш колега – Руслан Богдан. Будь ласка.

БОГДАН Р.Д. Дякую, Олександр Георгійович.

Для мене взагалі здивуванням є те, що неprisутній тут НАК "Нафтогаз", навіть представник, я вже не говорю про керівника, який відповідно, я так розумію не підпорядкований нікому в цій країні. А саме компанія "Укргазвидобування", і Олег це підтвердить, що вона не робить жодного руху без НАК "Нафтогазу".

Дякую, що підтвердили.

Тому питання не в гаслах, а в чіткій і зрозумілій конкретиці. Це питання говорилося вашими представниками вашої компанії, діючими, ті, які працювали. І якраз в контексті, як ви сказали, пошуку формули збільшення видобутку це те питання, яке лежить на поверхні, яке не потребує величезних якихось, я не знаю, капіталовкладень, величезних зусиль. Воно дуже просте і зрозуміле, є фонд відпрацьованих свердловин, які вами поставлені на ліквідацію. Цей фонд він досить суттєвий: є зацікавлені інвестори в Україні, не іноземні, ті, які змогли би туди залучити власні або ще якісь інвестиції і збільшити, до речі, дуже, теж дуже суттєво обсяг видобутку газу, приріст. І вам би було б набагато приємніше саме про це звітувати.

Тому питання полягає саме в двох питаннях: чого не запросили головну компанію, яка в країні відповідає за видобуток газу? А, друге, чого вона не прийшла... А, друге, чому це питання не обговорюється і не піднімається, якщо саме фахівці, діючі, працюючі говорять про це, що відправлений договір, але він лежить в угоді, це може бути різний варіант. Але той, який на умовах НАК "Нафтогазу", і я вважаю, що на наступному, можливо, круглому столі це треба було б обговорити той варіант, який направлений НАК "Нафтогазу" на цей варіант я думаю, що дуже мала вірогідність, що хтось погодиться, бо там умови створюються, ну, взагалі, непривабливі, так,

щоб ніхто не пройшов. Тому воно виглядає, як "собака на сні". Тобто свердловини є, і, я не знаю, фахівці ті, які розбираються в цьому питанні підтвердять, що кожного дня, коли свердловина не працює, вона законсервована, вона вмирає, ну, це зрозуміло, в принципі як і машина, яка стоїть і їздить вона теж вмирає. Тому це питання воно термінове, воно важливе, воно суттєве і його треба було підняти, обговорити якнайшвидше.

Олександрє Григоровичу, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Ну, я, можливо, дам відповідь на перше запитання і посилю друге запитання. Ми організовували круглий стіл, спільно з нашими колегами ми прийняли рішення, що нам потрібен саме такий формат для того, щоб дуже професійно поговорити про проблеми, які є видобутку природного газу в Україні, саме з такими учасниками саме в такому форматі. Якщо наші друзі, наші колеги, наші партнери вважають, що нам на наступний раз потрібно змінити формат – запросити "Нафтогаз" і можливо задати інші запитання, о'кей, будь ласка, ініціюйте, ми вам підтримаємо.

БОГДАН Р.Д. Олександрє Георгійовичу, тобто ви вважаєте, що в "Нафтогазі" непрофесіонали? Зрозуміло.

ПРОХОРЕНКО О.В. Я дам відповідь на питання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Секунду, секундочку. Але в запитанні другому я вас на 1000 відсотків, навіть не на 100, на 1000 відсотків підтримую, тому що абсолютно ідентичне запитання. Три роки тому, три роки тому на засіданні комітету я задавав керівництву і я знаю, що певний обсяг роботи зроблений, але в якому стані сьогодні.

Панє Олегу, будь ласка.

ПРОХОРЕНКО О.В. Дякую за запитання.

Це справді один з напрямків, який ми опрацьовували. Ну, ви, мабуть знаєте, тобто якщо задаєте питання, ви мабуть знаєте. Ми минулого року проводили тендер, тому що, дійсно, зверталися компанії, зверталися фахівці і казали: у вас є фонд ліквідованих свердловин, ми готові брати і працювати. Ми опрацьовували механізм, ми створили механізм легальний, який би дозволяв це робити. Я чому зараз роблю акцент – легальний, тому що було багато закидів. І з одного боку, приходять компанії, кажуть – ми готові працювати, з іншого боку, нам кажуть – це, можливо, спроба реанімації договорів спільної діяльності. Ми зробили механізм, який би виглядав як сервісний контракт. Тобто хоче компанія інвестувати, будь ласка, бере свердловину і опрацьовує. Ми втратили, ну, не втратили, ми інвестували півроку. Я вам гарантую, я особисто проводив кілька нарад, ми дивилися технічну документацію, ми опрацьовували програми робіт, ми вибрали 20 об'єктів і ми зробили... Я особисто проводив круглий стіл, ми збирали інвесторів потенційних, приходили компанії, ось тут є кілька нафтогазових компаній, які можуть це підтвердити. І ми розказували, як ми хочемо це робити, отримували їх фідбек, і потім ми ці об'єкти винесли на ProZorro. Тобто ми казали: є інтерес? Є інтерес. О'кей, виходьте на ProZorro, будь ласка, інвестуйте. Скільки об'єктів ми отримали на ProZorro? Нуль, на жаль. Ну, про що це каже? Мабуть, десь, можливо, умови були не дуже сприятливі для інвесторів. Я це признаю. Тому ми готові змінювати умови. Тобто, якщо у вас було звернення до Нафтогазу, будь ласка, надішліть мені звернення. Ми опрацюємо. Тому що мені цікаво, ми хочемо ж працювати з ринком нормально, да. Якщо є цікавість у інвестора – я зацікавлений.

Тобто дайте нам умови. Ми подивимось, що ми пропонували. Ми подивимось, що ви пропонуєте, там компанії якісь пропонують. І ми будемо намагатися знайти нормальний механізм, який ми знову зможемо запропонувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Наталія, будь ласка.

КАЦЕР-БУЧКОВСЬКА Н.В. Моєму колезі не вистачає голови "Нафтогазу". А от мені не вистачає міністра енергетики на цьому круглому столі, оскільки збільшення власного видобутку газу насправді є пріоритетом держави і в тому числі згідно стратегії, яку написало Міністерство енергетики. І очевидно, якщо Верховна Рада прийняла необхідні закони, які і зменшують ренту, і децентралізують ренту, і відповідний Закон про ринок газу, і про НКРЕ. Але у нас, на жаль, не відбувається бум інвестицій в цю галузь. Значить, щось десь не так.

Багато речей було сказано, я не буду повторюватись, не буду говорити банальних речей. Але мене як депутата, як члена комісії про угоди про розподіл продукції дуже хвилює ефективність роботи цієї комісії. І це питання, мабуть, було б адресовано міністру. Ну, якщо є заступник, я думаю, що ви це обговорите у себе на нараді.

В першу чергу комісія вже 3 роки, за 3 роки не було прийнято жодного рішення і не укладена жодна угода. Комісія засідає вкрай рідко. І відповідно ті самі пропозиції, які розглядаються на цій комісії, вони на тому чи іншому етапі, вони втрачають свою актуальність. От, наприклад. Приведу один приклад. До нас 2 роки тому назад зверталась компанія ..... – міжнародна компанія, яка хотіла проінвестувати видобуток газу. Але, на жаль, з моменту початку всієї цієї процедури до того моменту, як дана угода вийшла на затвердження Кабінету Міністрів, на ділянках, на які компанія подала заявку, були введені ліцензії. Тобто фактично компанія провела певну якусь попередню роботу, відповідно визначила для себе якісь певні пріоритети, потратила кошти, якийсь певний ресурс, але тим не менше відбулося так зване рейдерство цієї ділянки і компанія відмовилася брати участь.

На сьогоднішній момент також там ще кілька міжнародних компаній зараз пробують пройти цей шлях, але, на жаль, на тому чи іншому етапі їх

чекає розчарування. Якщо не ділянки виділяються комусь іншому через механізм аукціонів, то в угоди вносяться незрозумілі зміни і жодна з цих угод, як я ще раз кажу, не була затверджена Кабінетом Міністрів.

Я вважаю, цю ситуацію треба терміново виправляти, тому що це не тільки наша енергетична безпека, власний видобуток, а угоди про розподіл продукції укладаються саме на найбільші ділянки, але й питання нашого інвестиційного іміджу, коли ми заявляємо про те, що ми хочемо збільшити видобуток, запрошуємо інвестора, з іншої сторони, ну, відбуваються такі речі.

Тому я хочу звернути увагу саме на цей аспект проблеми і звернутися до Міністерства енергетики, щоб ви терміново розробили якусь певну концепцію, щоб, по-перше, не відбувалося цієї видачі ліцензій в той момент, коли триває процедура отримання і укладення угоди про розподіл продукції, і щоб комісія працювала більш ефективно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую. Я просто хочу Руслану, щоб завершити уже діалог.

БОГДАН Р.Д. Да. Я, Олег, відповідаючи на ваше, так сказати, пояснення, ви ж почули питання. Питання в тому, чому не присутній НАК "Нафтогаз"? Тому що НАК "Нафтогаз" є головною компанією і "Укргазвидобування" в вашому представництві не приймає жодного рішення без погодження з НАК "Нафтогазом", в тому числі, в тому числі – можете не виправдовуватися, це є фактом, це все знають і тому пояснювати, що це не так, не треба. Просто логіка в цьому, що НАК "Нафтогаз" мав би бути запрошений і мав би дати відповіді, от і все.

А те, що пояснювали, що ви працюєте над цим питанням, я знаю, що ви працюєте. Я ж кажу, я спілкуюся з вашими робітниками, спілкуюся з тими, хто бажає це проінвестувати і збільшити вам, покращити показники навіть в тому варіанті договору, який не є привабливим, скажімо так,

частково, можливо, привабливим. Але, зробивши його більш-менш нормальним, не угода про, там, угоду про розподіл продукції в якомусь варіанті, ще якісь, там, можливі варіанти, то це дійсно суттєво якраз в контексті нашого цього всього круглого столу, щоб не говорити гаслами і звітували б які б компанії, а це конкретне питання, яке надасть реальний рух.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

БОГДАН Р.Д. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Белькова, будь ласка.

БЕЛЬКОВА О.В. Шановні колеги, ну, я, по-перше, Руслане, хочу вибачитись, саме я підписувала всі запрошення на цей конкретний круглий стіл. І так як ми дуже часто запрошуємо НАК "Нафтогаз", то, ну, ми, напевно, через недогляд з нашого боку ми не підписували. Це дійсно я і Олександр Георгійович затверджуємо, формуємо програму і відповідно намагаємося кожен раз зробити якусь новизну з точки зору доповідей. Але врахуємо і будемо говорити.

Разом з тим, я в продовження вашого питання задам кілька основних до вашої доповіді. Коли ми... Ну, по-перше, мені подобається ваша теза про КРІ, тільки я пропоную почати з депутатів. І ми себе непогано вели, да, значить, і прийняли все те, що обіцяли.

Разом з тим, я розумію, що у вас є об'єктивні проблеми і ситуації змінюються, умови змінюються, ми всі разом спілкуємося багато. Якщо ваш співробітник сидить у Держгеонадра, то, мені здається, що тільки ви мені вночі і снитесь з вашим ..... усіх проблем.

Скажіть, будь ласка, коли ми пропонували, ми як парламент пропонували зробити корпоративну реформу НАК "Нафтогаз", у мене особисто було сподівання, що частина наглядової ради НАК "Нафтогаз" дуже

підмінить мене у моїх політичних, скажімо так, снах цих, да, щодо вашої проблематики і замінить роль політики, відстоюючи інтереси НАК "Нафтогаз" і особливо частину, яка стосується видобутку, вона є дуже складна і відповідно певний є такий дискурс емоцій між урядом і "Укргазвидобуванням", і "Нафтогаз" в цілому, да, хтось має роботу цю виконувати. Скажіть мені, будь ласка, свою особисту оцінку роботи наглядової ради в частині саме завдання збільшення видобутку газу в Україні. Це – перша частина.

Друга. Ви дуже коректно зазначили, що питання нетрадиційного газу поки що є в зародковому такому стані з точки зору регулювання з усіх питань. Тут ми всі погодимось. В нас є різні ідеї, як це врегулювати.

Разом з тим ви зазначили, що у вас є модель математична, яка показує, що у вашому випадку, і я наголошую, тому що в "Укргазвидобування" є окремі умови для ведення бізнесу, які накладені державою у вигляді PSO, "Укргазвидобування" не продає за стандартною ціною ринковою, а продає за регульованою, відповідно, це може вплинути на вашу модель.

До того часу, поки ми приймемо рішення на нашому боці, в мене є ідеї, але я... мені потрібні відомості від вас цієї математичної моделі щодо того, який фінансовий режим запропонувати нетрадиційного газу, ми повинні зрозуміти, наскільки ваша особливість, обсяги впливають на потенційний результат.

По-перше, мені здається, ви можете поділитися цією моделлю зараз, а по-друге, дайте відповідь: якщо би PSO було знято, то ставка 12,6 була би коректною чи некоректною для вас особисто? Ну, не особисто, я маю на увазі, для УГВ.

ПРОХОРЕНКО О.В. Дякую.

Ну, це, дивіться, це не те, що в нас є модель. У нас робили аудит, я почну з другого питання, в нас проводився аудит резервів за міжнародними стандартами компанією ..... Це одна з великих компаній, яка

залучається міжнародними нафтогазовими компаніями для оцінки нашої ресурсної бази і для оцінки економічної доцільності видобутку. І ось ну них були висновки, тобто вони окремо дивилися традиційну ресурсну базу і окремо дивилися те, що називається kontyngent resources.

Kontyngent resources – це ресурси, які теоретично можливі, вони начебто є, але вони є економічно недоцільними, або ..... .... такий, да? Так от, якраз в kontyngent resources потрапило більшість нетрадиційних покладів.

У нас є нетрадиційні поклади, я зараз скажу, які вже залучені. Тобто ми їх залучаємо, тому що вони знаходяться на фізичних родовищах, де ведеться видобуток традиційних покладів. Тобто що це означає? Що вже є пробурені свердловини, і мова йде про залучення додаткових покладів. Це операційно більш прості питання. Тому ми їх зараз активно намагаємося залучити, так? Але ну я не готовий зараз казати по конкретній, наприклад, ціні, що до такої ціни воно буде економічно там доцільне, не доцільне.

Коли ми дивилися за тієї економічної моделі, яка була, з очікуванням, що навіть буде поступова лібералізація ціни, за тієї ставки ренти більшість покладів вона є економічно недоцільним. Ну тому що мова йде про розробку нових грінфілдів, тобто які вже там не мають традиційних покладів... Тобто щоб всі розуміли, це щільні породи, які треба рвати, які треба бурити особливими методами, треба... вертикальні свердловини не працюють, це треба горизонтальні свердловини, коли ти вскриваєш великий пласт і потім робиш ГРП на цих пластах. Тобто економічно, вірніше, операційно це відпрацьовано.

Я не готовий зараз сказати, але ми можемо надати більш детальну інформацію для комітету. Знаєте, таку аналітичну записку, щоб показати, що... ну аналіз чутливості, да, там sensitivity analysis, що за таких цін, за такої ставки ренти ось яка буде ситуація.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Варіант моделі.

ПРОХОРЕНКО О.В. Ми можемо це зробити, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А я правильно це розумію, що тільки при нульовій ренті ви вважаєте, що це буде інвестиційно і економічно привабливо?

ПРОХОРЕНКО О.В. Для нас як для оператора...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сьогодні.

ПРОХОРЕНКО О.В. Ну це залежить від покладів. Тобто якісь поклади може там за 1, може за 1,5, за 2. Тобто вони ось десь коливаються. Просто загалом, коли ми дивилися, ми оцінювали ставки 6 відсотків, чи вони є економічно доцільними. І більше з них випадає, тобто вони є негативними. Чому? Тому що є профіль інвестувань, коли ти інвестуєш там десятки мільйонів доларів, а потім десь за 5 років починаєш отримувати видобуток, воно ну не складається за тієї ціни, за тієї ренти. Ну але ми опрацюємо і надамо там більш детально аналітичну інформацію по цьому питанню.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спостережна рада.

ПРОХОРЕНКО О.В. Да, по наглядовій раді. По наглядовій раді я хочу зазначити: наглядова рада проводить дуже велику роботу, яку, знаєте, хочеться сказати, ви не бачите і, слава Богу. Тому що вони, дійсно, вони погружаються в дуже такі тонкощі операційні. Ми кожен місяць робимо окремий аналіз і по окремих питаннях, це стосується інвестиційної програми, це стосується, наприклад, місяць тому ми показували якраз наш стан production ....., тобто стан, ну, фактично те, що я розкажую сьогодні, які коефіцієнти вилучення ми маємо, на яких родовищах, чому, що заважає, де ми можемо розвиватися більше і таким чином, тобто вони погружаються в ці питання. І питання взаємодії з урядом вони також піднімають. Можливо, я не

все знаю, тому що, ну, я ж не можу, знаєте, я там окремі питання зачіпаю і ми піднімаємо такі питання. І я знаю, що по деяких питаннях вони ідуть до уряду і сигналізують і кажуть ось є проблема треба працювати над цією проблемою. Ось так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре.

Є ще...

\_\_\_\_\_. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Шановні друзі, я от з великим задоволенням хочу пана Олега Кирилюка запросити до слова, тому що я також хотів би підтримати позицію, що іде процес трансформації, в тому числі от трансформація регулятора, він не простий він дуже складний. В мене, пане Олеже, таке враження, що от система настільки консервативна, от була, яка дуже важко піддається реформуванню, що одна нога забетонована в минулому, а другу ногу ми пробуємо поставити в майбутнє і цей процес нам дуже важко дається. От що нам все-таки треба зробити, щоб рішуче йти вперед?

КИРИЛЮК О.В. Доброго дня, шановні присутні, Олександр Георгійович, Ольга Валентинівна. Хотів би наголосити, що дійсно ті процеси, які відбулися на протязі останнього року в законодавчій сфері, вони фактично трансформують геологічну галузь всю і регулятором в тому числі. І вже те, що на сьогоднішній день ми сидимо поруч із керівником "Укргазвидобування" і він немає, принаймні в поточному році, претензій до служби по регулюванню дозволів, уже говорить саме за себе. В нас на сьогоднішній день дійсних 515 спецдозволів, які регулюють видобуток нафтогазу. Хочу сказати, що немає чистих родовищ, які відносяться до газових чи нафтових. По нашій структурі, яка існує в Україні на

сьогоднішній день, всі родовища вони або нафтогазові і конденсатні або газонафтові конденсатні, в тому числі, в усіх родовищах присутній газ щільних порід чи метановий газ.

В цьому році Державна служба геології надр опрацювала 180 спецдозволів на нафту і газ. Фактично це або вносилися зміни, або продовжувалися, або розширювалися спецдозволи. Це кожен третій спецдозвіл. Фактично те, що завжди викликало проблеми у продовженні, у наданні, у зупинці, починаючи з цього року воно проходить фактично досить швидко і без таких проблем, які виникали раніше. В цьому році в зв'язку з цими змінами які відбулися, і із ProZorro, і із рентними платежами, і з відкриттям геологічної інформації Державна служба геології надр провела інвентаризацію всіх нафтогазових ділянок, які є в Україні, на яких в ті чи інші часи проводилося геологічне вивчення.

І я хочу сказати, не дивлячись на те, що є заяви, що у нас близько 10 трильйонів метрів газу кубічних в ресурсах і інші цифри називаються. Я можу сказати, що на сьогоднішній день в Україні як в державі є розвідані ресурси на не такій великій кількості площ – в межах 35 тисяч кілометрів квадратних, із яких 10 тисяч кілометрів квадратних – це шельф Чорного моря, 15 тисяч кілометрів квадратних – це ті родовища, не родовища, а площі які відпрацьовані Державною службою геології та геології і надр, і погоджені координати для угоди про розподіл продукції і подані в Міністерство теплової енергетики для того, щоб виставлялися на конкурс.

Хочу сказати, що ці координати і ці ділянки були погоджені у вересні. І тому мене теж дивує до цього часу, чому вони не виставляються на конкурс. І підготовлено 30 ділянок для проведення аукціону. 30 ділянок мають площу близько 7 тисяч кілометрів квадратних. Ці ділянки розташовані фактично в 9 областях України. На наступній неділі Держгеонадрами буде укладена угода із ProZorro. І я так думаю, що на початку грудня місяця ми зможемо об'явити перших 10 ділянок для проведення аукціону "Нафтогазу".

ГОЛОВУЮЧИЙ. В грудні, в грудні.

КИРИЛЮК О.В. В грудні. Я вибачаюсь.

Ми, коли пропонували зміни і взагалі Постанову про електронні торги, пропонували термін розгляду цих ділянок в межах 30 днів. Але підприємство нафтогазової галузі не погодилося із таким коротким терміном і настояло на тому, що все-таки було... лишилося 90 днів для того, щоб підготувати ділянки.

Я розумію побоювання підприємств, тому що... Як раніше відбувалися аукціони? Відбувався наказ, підписувався наказ, друкувалася в "Урядовому кур'єрі" коротенька інформація про геологічні координати і вартість. І все. Зрозуміло, що цього досить мало було для того, щоб визначитись з інвестором чи приймати участь, чи не приймати в аукціонах.

На сьогоднішній день ми підготували із Асоціацією нафтогазових компаній тизер фактично по кожній ділянці. Він має обсяг близько 10 сторінок, де вказані фактично всі і лишні координати, і стадія вивченості, і звіти, які проводилися. І мається на увазі геофізика, свердловини, які бурилися в ті чи інші роки, і сусідські ділянки, які знаходяться поблизу, що видобувають. І також фактично газопроводи магістральні, які проводилися, проходять поруч.

Я думаю, це інформація, а вона буде друкуватися як на українській мові, так і на англійській мові, і буде роздаватися фактично всім іноземним компаніям і посольствам для того, щоб надрокористувачі як можна з різних країн світу, інвестори, залучалися для того, щоб приймати участь в конкурсах.

Також хочу сказати, що цей процес, він небезмежний. Тому що я фактично назвав 35 тисяч кілометрів квадратних – це текучі, де проводилося на протязі останніх 10-и, 20-и, 50-и років геологічне вивчення. Дальше геологічне вивчення не проводилося на території України. Фактично південь, в нас виявляється не зовсім вивчений і великі території на заході України теж

без геологічного вивчення, то єсть сейсміка не проводилась там. Кошти, які виділяються з державного бюджету на геологічні вивчення, вони, ну, я можу сказати, складають всього на всього 100 мільйонів гривень на рік, тоді коли одна свердловина пошукова вона може складати рівно стільки. А за ці кошти потрібно здійснювати моніторинг, здійснювати геологічні вивчення, спостереження, є ще рудні, нерудні, є вода і є багато інших процесів. То єсть фактично це ті кошти, яких взагалі не вистачає на здійснення геологічного вивчення.

Ми пропонували двічі вже, і в минулому році, і в цьому році, Кабінету Міністрів і Верховній Раді надати нам можливість отримувати 50 відсотків коштів від тих коштів, які ми залучаємо за рахунок продовження надання і аукціонів. Якби на наступний рік було прийняте таке рішення, то ми могли б залучити з державного бюджету кошти в межах 1 мільярда і 50 відсотків отримати на геологічні вивчення. Це вже ті кошти, за які ми могли б принаймні здійснити інтерпретацію багатьох ділянок, на яких проводилося за останніх 10-20 років геологічні вивчення.

Крім того, хотів би зупинитись на тому, що Держнадрами разом з Мінприродою вноситься досить багато змін до інших законодавчих чи підзаконних актів і документів. І до кінця року, так як говорив вже Віктор Михайлович, ми маємо внести зміни ще близько до десяти документів. Всі ті зміни, які відбуваються в законодавстві, вони фактично на сьогоднішній день не зовсім не відображені ні в Кодексі про надра, ні в Законі "Про геологічну службу". І якраз ті зміни, які відбулись до кінця року, вони фактично дають можливість ініціювати зміни і в закон, і в кодекс, тому що це вже документи які потребують трансформації і величезних змін. Так на сьогоднішній день Державна геологічна служба в своїй діяльності керується фактично всіма нормами, які визначені в Кодексі про надра. Але він устарів уже настільки, що він відстав фактично від всіх законів і Закону "Про "Нафтогаз", і про геологічну службу, і ряду інших законів. Тому разом з Міністерством природи ми активно будемо працювати для того, щоби внести зміни як в

Закон про діяльність регулятора, так і в Кодекс про надра. Але все-таки я хотів би зупинитися на тому, що без геологічного вивчення, без збільшення площ, на якій буде проводиться сейсміка і георозвідка, держава втрачає можливість в наступні роки в 20-й в 21-й рік виставляти території чи площі для надання надр в користування чи геологічного вивчення. Вони фактично будуть пусті.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олег Васильович, можна я тоді задам таке запитання. Сьогодні зранку ми прийняли державний бюджет на цей рік. Я розумію, що питання, яке от тільки що ви ставите, яке є ну просто суперактуальне відносно фінансування розвідки, там збільшення площі і так далі, воно є дуже правильним. Які можуть бути у нас фінансові інструменти додаткові? Це можливо запитання і в Міністерство екології, і в Міністерство енергетики. Як би ми могли це відкоректувати вже в процесі того, що бюджет прийнятий? Чи вносити зміни? Де ці кошти знайти? Чи можливо їх всередині перерозподілити? Чи можливо знайти якесь додаткове джерело для фінансування з послідуєчим поверненням цих коштів? От якісь ідеї в цьому плані.

КИРИЛЮК О.В. Ідея дуже проста. Непотрібно жодної копійки шукати. Державний бюджет, Мінфін довів по доходах на наступний рік в Державній службі геології і надр доходи за продовження надання в сумі 200 мільйонів гривень. Ми даємо до державного бюджету 200 мільйонів, нам повертають 100 мільйонів на геологічне вивчення.

Державна служба геології і надр запропонувала Мінфіну, що ми до державного бюджету стягнемо кошти в сумі 1 мільярд гривень. Взамін ми просили 50 відсотків. То єсть 500 мільйонів. Ми нічого не просили з державного бюджету. І в наших пропозиціях були зміни до Податкового кодексу, який говорив про те, що фінансування Державної служби геології і

надр перевести в спецфонд. То єсть фактично дали ми до державного бюджету – отримали взамін 50 відсотків. І ми це пояснювали і на бюджетному комітеті, і в комітетах Верховної Ради, але наскільки я зрозумів, нас не почули.

\_\_\_\_\_. Ми даже більше, підготували даже проект, який передавали в бюджетний комітет щодо створення спецфонду 50 відсотків від тих коштів, які заробили... Щоб 50 відсотків коштів, які були отримані від послуг, які надає Держгеонадра, щоб направляли назад на розвиток мінерально-сировинної бази.

КИРИЛЮК О.В. В результаті ми поповнимо державний бюджет не на 200 мільйонів, як по плану, а в межах 800 мільйонів. Але назад отримаємо лише 100 мільйонів на геологічне вивчення...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Друзі, давайте... давайте домовилося так. Прийнятий Державний бюджет абсолютно не означає, що це догматичний документ, який буде працювати до кінця наступного року. Це документ, в який буде вноситися... декілька разів парламент буде вносити зміни. От давайте ми на цю тему з вами спільно – уряд, комітет, Мінекології – при всіх проблемах, які є, скептичного такого характеру відношення Міністерства фінансів, тому що у них роль така, вони гроші беруть і не хочуть їх нікуди віддавати, тільки витратити на ті проблеми, які є. Давайте ми цю дискусію з ними і цей діалог продовжимо. Ми готові до нього підключитися. О'кей? Як комітет.

Колеги, ми ключових спікерів, як би виступаючих, пройшли. Я знаю, що тут є представники, керівники об'єднаних територіальних громад, які, як так розумію, отримали певні дивіденди від того, що ми децентралізували ренту і отримали додатково... Хто із вас, можливо, хоче щось сказати, щось висловити, запропонувати або чимось поділитися?

Представтесь тільки, будь ласка.

(?) БЛОКОНЬ В. Доброго дня, шановні колеги. Мачухівський сільський голова, Полтавська область, Полтавський район.

Ми досить молода об'єднана громада, яка першу сесію об'єднаної громади провела тільки 9 січня цього року. Але співпраця із нафтогазовим комплексом завжди у нас була в пріоритеті. Я працюю вже 21-й рік головою сільської ради, тому до 2014 року я не знав, що у нас відбувається на території, бо ніхто нікуди не пускав. Тільки з приходом компанії ДТЕК у нас почалася співпраця. І саме завдяки співпраці з ДТЕКом ми створили комунальне господарство, придбали асенізатор, мусоровоз, придбали трактор з навесним приладдям, а в цьому році ми отримали ще і рентну плату в розмірі, на сьогоднішній день, в розмірі близько 6,5 мільйонів. Саме завдяки цьому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, який бюджет... Який бюджет без цих 6 мільйонів вашої громади?

БЛОКОНЬ В. У відсотковому вираженні це близько 18 відсотків бюджету громади.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Плюс 18 відсотків до бюджету.

БЛОКОНЬ В. Майже п'ята частина бюджету це рентна плата і допомога по співпраці з ДТЕКом.

Завдяки стратегічному партнерству, крім рентної плати, у нас є стратегічне партнерство, угода, і 2,5 мільйона в цьому році ми освоїли, на 800 тисяч встановили вікна у навчальних закладах, на 300 тисяч придбали медичне обладнання і 900 тисяч – ремонти будинків культури. Це додаткові ті кошти які не вкладені в рентну плату. Тобто ДТЕК нам допоміг майже, я думаю, 10 мільйонів в цьому році. Я дуже вдячний керівництву ДТЕК за те,

що вони відгукуються на всі наші пропозиції і не тільки у придбанні, ремонтах, а і взагалі ми спільно робимо дуже багато справ.

Я дуже вдячний керівництву. І хотілось би звичайно, щоб рентна плата була більша для громади.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вашу позицію ми зрозуміли. Але я хотів би задати уточнююче питання. 10 мільйонів це плюс до ренти, яку ви отримали чи в тому числі?

БІЛОКОНЬ В. Ні, 6 плюс.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді, якщо плюс, якщо це включаючи ренту, то ви повинні сказати дякую українському парламенту...

БІЛОКОНЬ В. Звичайно так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...за те, що український парламент прийняв закон, який дає можливість всім об'єднаним територіальним громадам отримати...

БІЛОКОНЬ В. Отримати 3 відсотки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. .... ренту. Але в мене тоді... Щоб ми... Дуже добре, що з компанією, яка працює, з підприємством, у вас гарні стосунки. Але в мене запитання інше до вас. Ви ж Полтавську область представляєте? Виступав керівник "Укргазвидобування" і, на жаль, обласна рада і Полтавська область у нас є однією із самих відстаючих з точки зору нерозуміння процесу і навіть несприйняття того, що величезні ресурси рентних платежів ми направляємо в регіони для... От поясніть мені. Ви кажете, що це правильно, і класно, і це так, і я це підтримую, тому що ви отримали плюс 20 відсотків до бюджету свого. А полтавська влада чи рада...

БІЛОКОНЬ В. Я не можу зараз відповідати за депутатів обласної ради...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, тобто ви вважаєте, що це є правильно.

БІЛОКОНЬ В. Але як керівник об'єднання громади, я вважаю, що надання рентної плати і надання дозволів, надання можливостей працювати підприємствам – це обов'язково потрібно робити. Але за депутатів обласної ради я не уповноважений відповідати за їхні рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую. Дуже дякую.

Є ремарка. Будь ласка.

\_\_\_\_\_. У тому, що підприємства от які по "Укргазвидобуванню" і інші, вони отримають оцінку впливу на довкілля. Тобто це дає можливість вже відійти від норми додаткового погодження. Це по-перше.

По-друге. Ну, і ви як бувший голова обласних адміністрацій, ми ж розуміємо, що да, це важливо, щоб отримувала кошти рада і потім розподіляла. Може краще перейти на більш низький рівень, або районні ради, або територіальні громади зараз збільшені. Внести зміни відповідно законодавству. Це як думка така в слух.

Дякую.

БЄЛЬКОВА О.В. Ну, ми дякуємо вам за думку.

Ми її аналізували. І звичайно, коли дискутувалося це питання, ми шукали дуже різні формули компромісу. І от я сьогодні поставила пост якраз із доповіді представника Міненерго прозвучала сума, скільки отримали кошти. Так от я можу сказати, що я отримаю сотні листів подяк від сільських

голів, від голів ОТГ, від керівників районів, і у мене специфічні відносини від тих, хто завдячуючи, ну, в тому числі моїй ініціативі, отримує кошти сьогодні в обласні бюджети. І на останньому засіданні з Прем'єром Гройсманом, Прем'єр руба поставив також питання. Але, на мій погляд, всі компроміси у цьому питанні і додаткове... Ну, якщо компанія зазначена сьогодні бажає встановити вікна в сільській школі, я сама приїду і абсолютно ще й сфотографуюся там, де вони там повісять назву своєї компанії. І буду тільки вдячна. Але, якщо місцеві громади почнуть шантажувати Україну, не компанію, УГВ чи ДТЕК, чи ще когось, якимись додатковими соціальними угодами, які вони вимагають керуючись власним там, скажімо, "портфелем влади", назвемо так, які у них є сьогодні, можливо, випадково, то звичайно, тоді я і перша піду і буду добиватися відміни тих відсотків, які сьогодні ідуть на облраду. Не хочуть співпраці, то нехай тоді їздять знову в Київ, випрошують гроші на облради замість того, щоб вільно користуватися коштами, які надходять стабільно без жодних перемовин в Києві, не треба їхати, окрім як на цікаві круглі столи, де вас запрошують. Да. І це вот позиція, ну, моя особиста політична. Не можу сказати, що у мене є 226 голосів, ну, прибрати це право у облради і, якщо чесно, як професіонал, я вірю в те, що насправді місцеві громади мають мати право висловлювати свою думку щодо ведення цього бізнесу у них в регіонах.

Дійсно, є, наприклад, в Сполучених Штатах, є в рамках одного штату є county, ну, район по нашому, де є узгодження, а поруч, де немає. І люди вирішили, що вони не хочуть, щоб у них вівся видобуток газу. Ну, отаке рішення цієї конкретної громади. Але на сьогодні проблема із технічної, логічної переросла в політичну. І фактично я бачу намагання усунути державну компанію, перш за все, від можливості отримати більшої кількості ліцензії.

Нагадаю, сьогодні саме державна компанія забезпечує газом населення. І відповідно у нас у всіх є свої симпатії до хороших компаній, поганих, але також є і обставини України, що сьогодні PSO накладено саме на цю

компанію – чим більше видобувають вони, тим менше тиску на населення щодо ціни на газ. Отакі от наші реалії, але, якщо уряд захоче до вас як до представників. Я думаю, що пора вже проявити авторство у цьому напрямку. І, будь ласка, подавайте, ми проголосуємо і продискутуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І підтримаємо.

БЄЛЬКОВА О.В. І підтримаємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

\_\_\_\_\_. Да, я швидко ремарку. Насправді з переважною більшістю, ну, не можу сказати точно що зі всіма, але з переважною більшістю громад у нас дуже класні стосунки. Ось сидять представники і вони підтвердять. Ми дуже добре розуміємо, тобто ми готові вкладати, і вони хочуть, щоб ми вкладали. Тобто я багато разів казав, що їх тримають в заручниках, на жаль, що там сидять люди десь в Полтаві і 50 людей вирішують, чи повинен там Євген Почечун мати... Куликівська громада мати ренту чи не мати. Він хоче мати ренту. Я готовий вкладати, я готовий бурити більше. Будь ласка, дайте нам можливість.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую.

Шановні колеги, хто ще хоче?

БЄЛЬКОВА О.В. А є ще другий сільський... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, будь ласка. Я не побачив руку просто.

ПОЧЕЧУН Є.О. Доброго дня. Євген Почечун, також Полтавська область, Коломацька об'єднана громада.

Ну від свого колеги... у нас "Укргазвидобування" проводить свою діяльність із середини 90-х років і хотів би сказати, що до 2015 року видобуток на нашій території для наших громадян – це була проблема. Проблема розбитих доріг, проблема бруду на цих дорогах, екологія, і ніякої реакції тодішнього керівництва. Якби мені тоді сказали, чотири роки назад сказали, що я буду по питанню газовидобутку у Верховній Раді, то мені б сказали: я з своїми проблемами туди дійшов. А тепер, получается, я прибічник того, щоб на моїй території видобувалось більше, і я, дійсно, вдячний за Закон 3038, адже з 2015 року, а особливо з 1 січня 2018 року у нас все перевернулося догори ногами. Я не буду вдаватись в подробиці, там дороги, вікна, освітлення, я в це вдаватися не буду, але на даний момент я ще отримую 1 відсоток від видобутку (це до 9 мільйонів), з наступного року це помножимо на 3. І питома вага ренти у моїй громаді більше 70 відсотків. То, звичайно, я бажаю успіху "Укргазвидобуванню", особливо на своїй території.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А який бюджет у вас на наступний рік? Який бюджет на наступний рік?

ПОЧЕЧУН Є.О. Ну на наступний рік порядку 35 мільйонів. Ну там збільшується ж... ну, ренти більше 25, якщо брати по показникам минулого року.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А я бачив... *(Шум у залі)*

Будь ласка.

БЄЛЬКОВА О.В. Шановні колеги, у мене питання конкретно для вас. От я у своїх листах завжди зазначала, дуже важливо, на що ви витратите ці кошти. Бо як ви їх почнете витрачати ну не так, як "мама веліла", то тяжко погано буде.

Скажіть, будь ласка, от для всіх, от що у вас просять люди. Яка стандартна... який стандартний запит? Що вони від вас очікують на ці гроші?

ПОЧЕЧУН Є.О. Ну дивіться, спочатку ще люди лише бачать початок впровадження цих коштів, конкретно нема... Але на даний момент проводяться, ну, занепад 90-х років, да, і тих самих же ж, перш за все дорогоцінних – виконання ремонту доріг, яке і УГВ до 2015 року, да, просто, ну, убивали, але нічого. То єсть ми з ними розпочали з соціальних угод про партнерство, зараз рента, ну, поки що на інфраструктуру в основному.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вкладайтесь в... інвестуйте в енергоефективність. І у вас грошей буде ще більше.

ПОЧЕЧУН Є.О. За. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я бачив руку пані...

ПОЧЕЧУН Є.О. Хвилиночку ще добавлю. Якщо... з вашого дозволу. То саме на енергоефективність ми витрачаємо кошти ренти, в цьому році витратили. Ми утеплюли Полузірський навчально-виховний комплекс, саме за кошти ренти. Тому ми намагаємось за ці кошти зробити комфортне проживання для нашого населення, колега вже сказав.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слава об'єднаним територіальним громадам! Мені б дуже хотілося скоро сказати "Слава Полтавській обласній раді". Будемо, будемо, будемо сподіватись, що так воно і буде. А якщо ні, то прийдеться ініціювати зміну керівництва.

\_\_\_\_\_. Дозвольте...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Наталя, будь ласка.

ПРУДКА Н. Наталка Прудка, журналіст. От продовження Полтавської облради, але запитання до Вакараша. Ви сказали 800 потрібно мільйонів гривень геологорозвідку, а вкладають лише 100 мільйонів – 8 відсотків від необхідного. І тоді запитання таке: чому, ну, підвладна вам структура Держгеонадра роздала, за словами Олега Прохоренка, 120 чи навіть 150 ліцензій на ділянки. Їх можна роздавати без аукціонів, але за умови, що туди вкладені на геологорозвідку гроші.

От, скажіть, будь ласка, ці гроші не вкладені, роздані фірмочкам "рога і копита": стіл, стілець і все.

(?) ВАКАРАШ В.М. Гроші йдуть до загального бюджету... до загального фонду бюджету України, потім розподіляються основним порядком.

ПРУДКА Н. Ні, ні, ні. Ви не ту відповідь даєте. Гроші повинні були за нормотворчим документом вкладенні в геологорозвідку, це сотні мільйонів гривень повинні були. І тільки тоді ви мали право дати ліцензію на розробку чи на розвідку родовища. Ви роздали ліцензії фірмочкам "рога і копита". І таким чином завалена штучно програма газовидобутку і Прохоренко показує це на пальцях, як вже два роки слухаю як він у Верховній Раді розповідає, чому завалена ця програма.

От скажіть, що ви будете, пан Вакараш, що ви будете робити з цими ліцензіями? По логіці – їх треба конфіскувати, повернути їм ті гроші, посадити по тюрмам тих, хто розграбував народне добро. Чому це питання ніколи не висвітлюється? Це ж причина завалу. От ви посміхаєтеся, а мене це бісить, тому що розграбовані у народу, завалена програма, люди сидять на ціні 8,5 тисяч гривень за тисячу кубів газу. Газовий ринок не запускається

штучно. Уже ціна була б нижча. Тому що навіть на українській енергетичній біржі мало газу торгується, але в нього ціна нижче ніж пропонує "Нафтогаз". Це злочин великого масштабу.

От скажіть, будь ласка. Прес-конференції проводьте, на своїх сайтах вивісити назви всіх цих компаній, хто голосував, хто біля газового корита об'єднав в Полтавській облраді свої сили за те щоб голосувати за ці 150 родовищ. От поки відповіді на це питання не буде, всі оці розмови і всі досягнення не дадуть ніякого результату. Тому що грабунок стоїть на першому місці.

(?) ВАКАРАШ В.М. Пані Наталія, ну Мінприроди не віддає спецдозволи. Видає спецдозволи Держгеонадра. Тому я з вашого дозволу передам слово Олегу Васильовичу, нехай він прокоментує.

(?) КИРИЛЮК О.В. Спецдозволи, про які йшла мова вище, вони були надані з 2008 року. І ви повинні розуміти, що ці спецдозволи видавалися, якщо без аукціону, значить були на це державні підстави. А конкретно Постанова 615 пункт 8 підпункт 1, подивіться його, будь ласка. Крім того є порядок видачі спецдозволів. Якщо спецдозвіл наданий без аукціону, це значить, що він наданий на геологічне вивчення з .... промисловою розробкою. І заплачено кошти за геологічну інформацію, яка надавалася, і за вартість тих ресурсів, які які були в цьому спецдозволі.

На сьогоднішній день у нас є близько 150 спецдозволів, які належать приватним компаніям. Але я хочу сказати, що в цьому залі теж сидять власники приватних компаній. Он сидить Козицький, який на сьогоднішній день активно працює в Західній Україні: проводить і бурові роботи, і примножує запаси і ресурси, і розвиває...

ПРУДКА Н. Я про "сплячі" ліцензії питаю. Оприлюдьте імена цих компаній, будь ласка.

КИРИЛЮК О.В. Решту... Я так зрозумів, що ви говорите за "сплячі" ліцензії.

На сьогоднішній день відновив роботу геоконтроль, який здійснює перевірку на протязі 2018 року. І я думаю, що за короткий період, місяців за чотири, ми будемо бачити ті спецдозволи, які не працюють і які будуть анульовані в судовому порядку. На сьогоднішній день вже 17 спецдозволів подано до суду на анулювання в зв'язку з тим, що вони не займаються геологічним вивченням. Але серед них надано і близько 40 спецдозволів на нетрадиційний видобуток газу, на сланцевий газ, який теж на сьогоднішній день ще не працює.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться... Я, пані Наталя, дуже дякую вам за ваш емоційний виступ. Дуже дякую. Щиро і відверто. І я хотів би, щоб ми між собою домовилися, тому що дуже важливо, коли є представники різних гілок влади, державний бізнес, приватний бізнес, є експертне середовище. І дуже важливо, коли є четверта влада – засоби масової інформації. От давайте в цій частині домовимося, що Міністерство екології і Держгеонадра ну в мінімально зжатий термін, я не хочу там визначати, тому що я не відчуваю обсяг цієї роботи. Проаналізуйте, будь ласка, зробіть моніторинг використання цих "сплячих" ліцензій. Це є тільки спекулятивно, що хтось колись вирвав і хоче комусь перепродати, чи хтось є той, хто працює і step by step, може, в силу певних моментів рухається все-таки вперед? Тому що ключове завдання, з моєї точки зору, да, якщо в когось є ліцензія, і він добуває, інвестує чи збирається її реалізувати – це добре, а якщо він хоче тільки спекулювати нею і продати, і на цьому заробити на державному майні, то її треба забрати. Але для того, щоб забрати, тут теж треба продумати і проаналізувати, як це зробити в рамках діючого законодавства. Або змінити діюче законодавство для того, щоб оці корупційні фактори минулого не лежали на плечах у нас сьогодні.

Тому ми готові на площадці комітету влаштувати окрему дискусію, влаштувати там окрему нараду із залученням всіх учасників цього процесу. Будь ласка, ми готові вас підтримати разом з пані Наталею.

ПРУДКА Н. Ну, ви знаєте, відро фекалій на голову журналісту Гнапу вилили наприкінці жовтня, коли він став свідком, прорвав все-таки кордони міліції, зайшов в облраду облитий фекаліями. Але він став свідком, кому ви роздавали ці.... кому Полтавська облрада роздавала погодження на які... на які надра – проросійському Фуксу, олігарху, нашому там і так далі. Оприлюднив ці імена, але це ж одиниці випадків. Це треба було відро фекалій вилити, щоб вся Україна це побачила і почула. А скільки видається таємної там, ніхто не стає свідком і це не оприлюднюється. Так що це не тільки з 2008 року, це ось місяць назад останні чотири родовища були роздані.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми спробуємо просвітити спільно з вами.

Друзі, я не бачу... я бачив, що Роман є, але я не бачу в нього піднятої руки. Є. Я бачу дві руки – ..... ти, потім я вам даю слово, і потім будемо підводити підсумки. Добре?

\_\_\_\_\_. Дякую щиро.

Дуже змістовна сьогодні розмова була, цікава. По-перше, хотів би щиро подякувати за всі ті зміни, які відбулися. Ми проаналізували отой план дії до концепції, який неодноразово сьогодні згадувався, він виконаний на 90 відсотків. Так, були певні перепони. Так, він виконаний не за півроку, а за півтора роки. Діє... вступив в дію, майже всі заходи у 18-му, а не в 17-му. Ми маємо певні негативні наслідки через це.

Але все ж таки, ще раз таки, з одного боку, це підкреслює те, що може ми переоцінили свої можливості, так, взяли такі амбіційне завдання, з іншого

боку – однозначно вказує на те, що це є ефективний механізм співробітництва держави з бізнесом.

Але хотів би також сьогодні зазначити про наступне – те, що для нас пріоритет номер один однозначно на сьогоднішній момент, це прозорі аукціони та конкурси з укладання угод про розподіл продукції. На сьогоднішній момент відбувається досить конструктивна плідна співпраця з Держгеослужбою, готуються ділянки, залучаються міжнародні геологи для підготовки цих ділянок, перекладається це все на англійську мову. І ми дійсно сподіваємося, що на ці об'єкти прийдуть не лише українські інвестори, але також міжнародні відомі компанії, які зможуть поділитися досвідом своїм і принести необхідну практику, інвестиції іноземні в Україну.

Щодо угод про розподіл продукції. Також ми сподіваємося на плідне налагодження співпраці з Міністерством енергетики. Тому що на сьогоднішній момент 12 ділянок які готуються, вони, ну, мало хто про них що знає. На відміну це досить сильна, контраст відбувається з тим, що яка робота іде з Держгеослужбою.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Будь ласка.

ГРЕБЕНЮК Н. Добрый день. Наталия Гребенюк, "ДТЭК Нефтегаз". Действительно в этом году отрасль почувствовала значительные изменения очень позитивные. И большое спасибо комитету за такую системную поддержку. Но мы заложили фундамент для будущего успеха. Почему для будущего? Потому что наша отрасль инертная и в некоторых случаях необходимо 5 лет для того, чтобы пройти путь от начала геологоразведки до коммерческой добычи. А результат нужен уже сегодня. И мы невыполняем программу, мы отстаем по ней.

На сегодняшний день, на наш взгляд, мы все должны объединиться. И есть три драйвера, которые помогут нам решить наши задачи.

Первое. О них уже сегодня говорили. Это аукционы. И мы с нетерпением ждем запуск системного, прозрачного процесса проведения аукционов на международных стандартах. Этот инструмент даст эффект наверное в более долгосрочной перспективе, где-то через 5-6 лет исходя из производственного цикла.

Второй драйвер, это "спящие" лицензии. 30 процентов не выполняется. Мы считаем, что реанимация этих лицензий позволит получить эффект уже в среднесрочной перспективе – 3 года, потому что на часть этих лицензий проведены определенные геологоразведочные работы. То есть это начало работы не с нуля, там есть определенный прогресс, и привлечение эффективного инвестора на такие участки, безусловно, даст эффект в 3-летней перспективе. Ну и тот драйвер, который, на наш взгляд, может дать быстрые победы, это реализация проектов в частных и государственных компаниях. К сожалению, у нас на сегодня нет примеров, а создание такой ..... на самом деле будет именно тем индикатором, который будет привлекать инвесторов Украины и активизировать как украинских, так и зарубежных.

Мы приветствует инициативу "Укргаздобычи" провести такой тендер на интенсификацию их зрелых и истощенных уже месторождений и надеемся, что этот проект будет реализован, найдет своего инвестора. Хотелось бы только сказать, что самый крупный кластер из предложенных имеет максимальную годовую добычу в размере менее одного процента от суммарной добычи "Укргаздобычи" на сегодня. Наверное, даже при самых смелых и амбициозных намерениях очень тяжело будет достигнуть некоего такого масштабного эффекта.

И в этой связи мне бы хотелось привести опыт нашей компании. В этом году мы реализовали часть инновационных проектов, которые нам позволили на действующем фонде дополнительно добыть 100 миллионов кубов. Это

порядка 7 процентов нашей годовой добычи. На следующий год мы хотим увеличить этот показатель до 10-12 процентов. Несложно посчитать, если эти проценты переложить на объем "Укргаздобычи", то только на действующем фонде можно было бы дополнительно добыть порядка 1 миллиарда. А используя уже апробированные технологии как на действующем фонде, так и в бурении, можно было бы уже через вот эти вот апробированные технологии частных компаний, через партнерство добиться добычи порядка 25 миллиардов к 2025 году. А учитывая потенциал и "Укрнафты" и других частных компаний, мы верим, что цифра в 30 миллиардов к 25-му году она вполне достижима. А это и есть как раз та точка энергонезависимости которую мы все так пытаемся достичь.

Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам дуже дякую. Знаєте в будь-якому заході дуже важливо, щоб оптимістично і красиво завершити дискусію. Я вам дуже дякую за цей оптимізм, причому не такий віртуальний, а практичний оптимізм, який оснований на реальних ваших результатах, це дуже важливо.

Шановні друзі, ми будемо підводити підсумки. Я з великим задоволенням хочу до слова запросити Ольгу Белькову, не просто свою колегу свого професійного друга, ну, я вважаю одного із ключових генераторів енергетичних реформ в нашій країні. Пані Ольга, дуже прошу.

БЕЛЬКОВА О.В. Дуже дякую, пане голову. Ну, шановні колеги, ми трошки намагаємося змінити формат нашої події саме для того, щоб засвідчити, що ми як команда розуміємо і чуємо виклики, які ставлять перед нами саме учасники і запрошені колеги. Замість того, щоб виголошувати вам політичні промови, я дозволю собі підвести підсумки того як я почула особисто все, що ми сьогодні обговорювали. Я всіляко намагалася, починаючи з 2014 року, бути таким незалежним арбітром саме в частині збільшення видобутку газу для потреб України. Тут є інтереси компаній, є

інтереси держави, є інтереси регуляторних органів. До речі, не завжди вони співпадають у кожного міністерства там своє бачення всіх процесів. Ну і, безумовно, є інтереси споживача в Україні, який також очікує на певну позитивну тенденцію, не тільки те, що десь там прийдуть інвестиції, а конкретно буде більше видобутку саме українського газу. Як ми побачили в чудовій презентації від колеги з Baringa за всіх сценаріїв, навіть найбільш негативних для України, найвигодніша пропозиція -- це збільшення власного видобутку, тому що за найгірших фіскальних умов тільки там залишається бодай, ну, найменше 50 відсотків всього економічного циклу залишається в Україні. І навіть ще й вікна у деяких ОТГ з'являються додатково, да?

Але, тим не менше, я скажу вам так, від імені комітету і абсолютно чесно, відверто як політик я вам скажу, на сьогодні ми прийняли на рівні первинного законодавства все те, що було можливо. Я перепрошую за те, що ми не змогли провести от, наприклад, як вчора не вдалося довести недоцільність підняття ставки ренти на нафту і на конденсат. Зважаючи на те, що шановний пан Олег сказав, що, в принципі, чистих родовищ немає, це все один цикл і, ну, такі незначні якісь зміни, вони тільки, чесно кажучи, роблять нашу роботу трошки важчою.

От коли приїжджав міністр енергетики Сполучених Штатів, ну, ми дуже сподіваємося на посилення цієї роботи, але одна із його тез була про стабільність умов. Сьогодні було зазначено, що фіскальні умови вже є на сьогодні привабливі. Ніхто не спорить і до нас уже перестали ходити компанії, які би просили якихось змін, окрім нетрадиційного видобутку газу.

Ця сфера дійсно потребує більш чіткого законодавчого визначення не тільки в частині фіскального режиму. У нетрадиційного видобутку газу, і я в цьому пересвідчилася, в декількох країнах в світі, я вивчала це в Канаді, в Америці, в Колумбії і в Аргентині, це абсолютно інший бізнес-цикл видобутку, абсолютно інші виклики як на рівні держави, фіскальному, так і на рівні взагалі всього газового ринку країни.

Відповідно держава має взяти на себе певну роль, почати дискутувати, яким чином було би правильно в інтересах України почати видобуток нетрадиційного газу. Сюди включається газ твердих, щільних порід, також і офшори я би сюди віднесла, тому що сьогодні у нас немає сталої нормативної бази щодо цієї частини. І це велика робота, напевно, вже для, скажімо так, наступного парламенту. Для нашої роботи на завершення я можу тільки зазначити тільки закинути ідею того, що можна було би змінити при загальній згоді за цим круглим столом.

Нагадаю, у нас є частина, так звана частина про спільну діяльність. У світі це традиційна угода, в Україні демонізована і на те є причини. Сьогодні один з моїх колеги говорив: "Там якась компанія прислала якісь умови до УГВ". Значить, я як народний депутат хочу побачити ці умови. Якщо вони дійсно чудові для українського народу, то можливо і варто їх укласти. А якщо так, як було за угодами спільної діяльності, то вибачайте, нехай видобуває "Укргазвидобування".

Це підводить мене до тієї тези про те, що, да, спільна угода є демонічною у нашому випадку, але у світі вона класична. І та співпраця, про яку ви говорите між приватним бізнесом, американськими, українськими компаніями і державними компаніями насправді дуже складна юридична. Бо, якщо за спільною угодою, то рента 70 відсотків, якщо не за спільною угодою, то не зрозуміло, який це юридичний тип угод. Бо в світі є лише три основні – це власна ліцензія, PSA, який на сьогодні в Україні є, і ми всі говоримо, що законодавчо плюс-мінус є вирішення всіх проблем там. І третє – це спільна угода. Тому я піднімаю це питання для вас для всіх. Якщо у вас є ідеї яким чином оновити механізм спільною діяльності не порушуючи інтереси, ну, вот, патріотичні інтереси України і ніяким чином не звільняючи від відповідальності тих, хто скористався цим режимом раніше, ну, на користь себе, а не інтересів України. Тому це одна із можливих тем.

Теза "сплячих" ліцензій, яку підняла і пані Наталя і багато про них говорили. Дійсно, в законодавстві сьогодні не є багато механізмів як

правильно це вирішити. Тому що, навіть правильний механізм можна використати на користь і на шкоду. Я вам назву: якщо облрада не дає узгодження якійсь компанії системно дуже довго, то це компанія винна, що вона не почала діяльність на цій конкретній, ну, ділянці чи це винна облрада? Тут є багато складнощів. Мені би не хотілося влаштувати будь-яким механізмом переділ, переділ ринку, такий, знаєте, из-под тишка, особливо під вибори. Разом із тим, дійсно, те, що було сказано, якщо вони сплять, нам тут не до сну. І потрібно суттєве збільшення видобутку, і треба проаналізувати, і їх якимось чином правильно виставити знову в ринок. Нам абсолютно точно, і це може сподобатись чи ні деяким представникам діючих компаній, вони не вирішать Програму 2020. На моє глибоке переконання от ті компанії, які є, їх недостатньо, їх має стати в два, в три, в чотири рази більше. І саме на їх залучення ми повинні спрямувати нашу роботу. Відповідно саме тому, повторюю як мантру, і колись я таки доб'юся, що ви мене зрозумієте всі і навіть погодитесь, я вважаю, що регулятор має бути докорінно змінено. І я особисто переконалася у тому, що він має бути окремим для нафтогазової галузі. Туди можна причепити ще кілька загальноукраїнських ресурсів, але теза основна прозвучала, що ви повинні стати сервісним, не науковим, не якимось там органом управління державних компаній, як є на сьогодні, а повинні стати першою, ну ротором фактично запуску суттєвого збільшення. На сьогодні це не так. Це не особисте, це просто я мрію для вас, яким хазяйство ваше має бути у майбутньому.

Завданнями наступного нашого року передвиборчого я вважаю наступне. Мінімум 10 нових угод. Сюди входять... Які почнуть працювати, не тільки оголошені, а які реально почнуть працювати на землі. Це можуть бути і PSA, і я спілкуюся з тими, хто сьогодні має інтерес, Прем'єр особисто також зазначив, що він зацікавлений запускати цей процес якомога скоріше, знову ж таки на прозорих, зрозумілих для всіх, умовах і аукціони. Звичайно, ну ми вже так багато про них говоримо, що, пане Олеже, якщо ви зробите ці 10, які ви оголосили нас сьогодні у грудні, ну просіть уже якийсь подарунок

на Новий рік, якщо так ви гарно себе ведете. Ми щось придумаємо. Да, це дуже важливо. Я звичайно, жартую, але дуже важливо.

І ще одне, ми прийняли цього року, трошки делікатно так, поки що промовчали, дуже суттєвий закон, який має відповісти на питання, які поставила пані Наталія, дуже слушні і важливі, і болючі питання – це Закон про прозорість видобувних галузей.

Користуючись нагодою скажу присутнім компаніям, якщо ви будете відкривати відомості, наші двері будуть відкриті і в комітеті, і в уряді буде більше розуміння. Якщо ми будемо бачити, що ліцензії даються незрозуміло кому з якимись ..... десть там зареєстровані без бенефіціарів, вибачайте, адвокатуйте цю індустрію тоді самостійно, нічого з цього не вийде.

Чи можу ще 2 хвилини? Можу.

Я не можу втриматися і не поділитися з вами трошки надихаючим, разом з тим, таким складним досвідом, з яким повернулася із Аргентини. Місяць тому чи кілька тижнів тому я була в Аргентині. І я побачила, як слогани збільшення видобутку газу перетворилися в реальні цифри. Я мала зустріч з кількома компаніями, які мені сказали, що за 2 роки вони наростили видобуток до 6 мільярдів кубів, це одна компанія. Я коли почула, я не могла повірити, ми сиділи з калькулятором 5 разів перераховували, як це так може бути, що у нас весь план подібна цифра, а у них одна компанія. Ну, це перспективна дуже така сильна компанія і це нетрадиційний газ. Це підводить мене до того, що я хочу сказати наступне.

Колеги, ми доклали багато зусиль до того, щоб вирішити нагальні проблеми, які накопичувалися 15 років, чи скільки там взагалі, Україна почала більш системно дивитися на залучення інвестицій. На жаль, це лише ніби як швидка допомога вона не вилікує цього хворого і треба дуже радикальні такі заходи, які зможуть...ну, я з певністю так слухаю ваші прогнози щодо 2525. Але, якщо чесно, тепер я вже уже обережна і я хочу сказати ..... нетрадиційний, якщо буде офшор, якщо буде "30+"

компаній, якщо дієво кожного місяця не тільки в грудні 10, а й у січні 10, у лютому 10, у березні 10 – і системно, системно, системно. Будуть помилки, точно будуть. І ми разом будемо сидати, їх виправляти. І я заохочую всіх не тільки критикувати, а й пропонувати йому, як покращити цю систему, бо якщо перший раз на міжнародних таких от стандартах, щось піде не так.

Але ми всі зараз працюємо, щоб все було як мінімум пристойно – да? – назвемо так. І от оце і є основна моя теза. Давайте думати, яким чином залучити на всі ті 35 тисяч квадратних метрів, які ви оголосили, яким чином знайти гроші. Не певна, що я погоджуюсь із вашим варіантом, ну, але двері відкриті, можемо поговорити.

Це дуже складна... Але я точно погоджуюсь із вами, що питання геологічної – як це? – розвідки, воно нам дихає в спину. Без його вирішення ми не підемо вперед, і де я знайду оті 30-40 компаній, якщо немає їм що запропонувати.

Таким чином, ну... І на останок наступне. Сьогодні є кілька біг-бордів, які, значить, пропонують, обіцяють нам, що буде ціна газу така-то, чи така-то, чи ще якась. В тій самій Аргентині я побачила доволі нестандартний підхід, яким чином забезпечити функцію держави із соціального захисту людей і разом з тим, ну, дуже бумового такого розвитку саме ринку газу і видобування власного газу. Там система простенька: облгази по-їхньому, вони купують весь обсяг газу на ринку, а державна допомога йде дуже конкретним сім'ям, які за певними критеріями отримують відшкодування за певний обсяг спожитого газу. Таким чином досягається кілька цілей. По-перше, весь газ іде, любого видобутку – власного, імпортованого, ще якогось, країна порівнянна з нами, вони теж є імпортерами, у них така ж сама кількість населення, майже такі самі зими і таке саме населення, яке очікує дешевого газу, як і у нас. Але за рахунок того, що якби, наприклад, компанія Олега продавала весь обсяг газу на ринку, навіть для промисловості можна було би спрогнозувати певну стабілізацію цін і певне зниження. Це не означає, що вони впадуть в два рази, так я не кандидую, але це означає дуже

позитивне рішення для економіки України, конкретне рішення дієве для дійсно сімей, у яких немає достатнього доходу. Їх багато, ми маємо це визнати, але їх точно не 100 відсотків усіх українців. І відповідно говорячи про те, що ми хочемо збільшити видобуток газу, ми не можемо уникнути питання про те, що до тих пір, поки державна компанія буде під PSO, вільного ринку в Україні не буде.

На цій позитивній ноті я дозволю собі і завершити, але ще раз, мені здається, що ми всі разом – не ми окремо, а ми всі разом напрацювали доволі позитивні результати на сьогодні і маємо готувати наступні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я, Олю, дуже дякую. І для того, щоб не повторюватися, завершувати вже. Але буквально декілька слів хотів би все-таки в підведення підсумку сказати. Дуже важливо, що ми рухаємося вперед. Звичайно, темпи нашого руху вперед нас не влаштовують, нам потрібно рухатись набагато швидше. Але я хотів би ще раз підтвердити, що комітет палива, енергетики, знаєте, ми як танк. Не дивлячись на перешкоди, не дивлячись на те, що хтось там пробує ставити нам якісь бар'єри, ми все рівно будемо розчищати цей ринок з точки зору його конкурентності, прозорості і цивілізованих правил. Я маю в цілому енергетичний ринок України: і ринок природного газу, і ринок електричної енергії.

До речі, щоб ви знали, що роздрібний ринок електричної енергії у нас запрацює з 1 січня 2019 року. Тобто буквально через місяць фактично. Я просив би всіх до цього готуватися. Вчора в одному із законопроектів ми внесли зміни, де перенесли дату початку роздрібного ринку на 1.01.19 року.

І, повертаючись до газу, до газового ринку, до збільшення видобутку, я хотів би тезу пані Ольги продовжити, щоб ми всі зрозуміли: чим більше видобуток внутрішній буде, чим більше буде конкуренції, чим більше буде прозорості, тим дешевше буде ця ціна. При будь-якому монополізмі і бажанні когось не пустити або залишити в чиїхось руках, у нас будуть тільки виникати проблеми.

З іншої сторони, дуже важливо, що у нас є стратегічне бачення цілей, які ми хочемо досягнути в 25-му році, у нас є програма до 35-го року розвитку енергетики України, але надзвичайно важливо, щоби ми розуміли ресурси наші реальні 19-20-го року. Тому що, я ще раз повторю, ситуація навколо енергетичного сектору України, газового, те, що стосується з будівництвом обхідних газопроводів і те, що ми очікуємо або можемо очікувати в 20-му, 21-му році з точки зору транзиту російського газу в Європу через газотранспортну систему України, а відповідно і той обсяг газу, який ми зможемо використовувати через країни Європейського Союзу і збільшення або зменшення надходжень в бюджет, це дуже серйозна ситуація. І для нас процес важливий, але набагато важливіший для нас результат. І коли ми говоримо, що, ми ще раз акцентуємо, що в Україні у нас, слава Богу, поки що немає зменшення обсягів видобування. У нас... ми збільшуємо обсяги видобування, просто ми їх збільшуємо повільніше, ніж це передбачено в програмі, і це повільніше ніж те, що потрібно сьогодні країні.

Тому, шановні друзі, я дуже щиро дякую і організаторам, ще раз хочу подякувати Посольству Великої Британії, ще раз хочу подякувати DiXi Group за, мені здається, за дуже таку конструктивну, глибоку, фахову дискусію, всім учасникам. Завершуючи, хочу сказати: ми і далі будемо їхати, як танк, вперед до тих цілей, які ми перед собою поставили. Я думаю, що ви бачите, що наш танк ще ні по кому не стріляв, але якщо хтось буде дуже тормозити процес країни руху вперед в питаннях енергетичної модернізації, наш танк може почати стріляти. В доброму, в прямому і в переносному сенсі цього слова. Нам потрібна модернізована сучасна інноваційна економіка України. А для того, щоб у нас була така економіка, нам потрібна модернізована інноваційна сучасна енергетика України. Викликів дуже багато і в газовому секторі, і в секторі електричної енергії, і в інших супутніх секторах, тому роботи багато.

Я вам всім щиро дякую за сьогоднішню участь.